

Muusikaaleht

AR...
...
...
...
...

SP,
7327

Heino Eller.

Nr. 3

Märts

1937

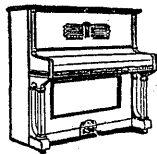
Helikunstnike aadresse

Tallinn:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.
- Bölan, Rita**, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Genz, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Karjus, A.**, cellokunstnik, E. V. Tallinna Konservatooriumi õpetaja.
- Koch, Thekla**, klaverisolist, saade, tunnid, Vismari 26—7.
- Kottisen, Margareta**, klaveriõpetus, Pikkjalg 6—4.
- Lemba, Viktor**, klaveriõpetaja, Liivalaia 98—22, kõnet. $\frac{1}{2}9$ — $\frac{1}{2}10$ e. l.
- Lipand, Ella**, laulja, hääleseadja, Raudtee tn. 42—10.
- Redlich, Arvid**, klaverisolist, saatja, tunnid, Pikk 31—2.
- Tamm, Aino**, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7.
- Vaks, Julius**, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

- Järv, Ida**, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Nõmme-Hiiu, Kõie tn. 12/33, tel. 522-72.

Klaveritööstus

K. Saar

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid,

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitud muusikatundjailt.

Müüa 50 krooniga
tälesti korras, pruugitud

„Metsasarvin F”

või vahetada mõne samahh-
nalise puu- või vaskpilliga

Teatada: Uus Tatari 23-1, Tallinn
Orkestrijuhht

Muusikamuuseum:

Müüriavahe tn. 12, avatud: pühap., teisip.,
neljap. kella 12—14.

MUSIKALEHT

1937. XIV AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2.25
Välismaale	„ 4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1.—
Teistele	„ 1.15
Välismaale	„ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

- Muusikamuredest tänapäeva raamides
— E. L.
- Marsi mängimisest puhkpillikooriga —
H. Lindjärv.
- Helilooja H. Eller 50-aastane — R.
Päts.
- T. E. Selts „Lootus“ 60-aastane.
- Akadeemilise Meeskoori juubel.
- Eesti meeslaul kõlas jälle Poolas.
- Uuemat muusikakirjandust.
- Muusikamuuseum 3 a. avatud.
- Ooper ja kontserdid.
- Muljeid kutsemuusikute parlamendist
— V. L.
- Raadioteateid.
- Mitmesugust, illustatsioone.

Järgmine „Muusikaleht“ ilmub aprilli lõpupoolel.

Muusikaleht

E. L.

Muusikamuredest tänapäeva raamides

Järg.

Teine lugu aga on ringhäälinguga.

Säl töötab praegu paarikümne-meheline orkester. Kuid see orkester ei ole kontserdiks küllalt võimas. See on salongkoosseis ja võib esitada vaid kergemat, või siis kergemaks tehtud muusikat.

Ringhäälingu orkester vähemalt 50-meheliseks!

See on esimene ja kõige kategoorilisem nõue meie muusikaelus.

Meie ei pääse enam edasi tubli sümfoniaorkestrita. Meie vajame orkestrit, mille esineks vähemalt paar korda kuus kaaluka, väärtusliku ja hästi ettevalmistatud kavaga, milles vähemalt paar asjagi peaks kuuluma kodumaa loomingusse.

Neid sümfoniakontserte tuleks korraldada avalikena, kuid kanda edasi raadio teel. Sellega oleks tabatud mitu kärbest ühe hoobiga: publik harjuks käima kontsertidel, pääsmete müük tooks lisatulusid, publikuga täidetud saal looks soodsama akustilisegi olustiku, kuid publiku reageeringute tõttu kontsert muutuks elavaks.

Ning väärikalt esitatud tööd oma heliloojatelt muutuksid üldisemalt tuntuiks, heliloojail oleks põhjust loota suuremaid tulusid ettekandetasude näol, see ergutaks, see soodustaks nende tööviljakust.

Selle tagajärjel aga meie publik õpiks hindama meie heliloojaid teise pilguga. Ta õpiks nägema, et meie heliloojad ei ole „tühised nikerdajad“, vaid andekad ja võimalised loojad, kes suudavad ja tahavad midagi pakkuda.

Muusika on muutunud teataval määral poliitiliseks teguriks. Teame, et paljude maade välisesindajad on suuresti huvitatud omamaa muusika levitamisest, kannavad selle eest hoolt, soodustavad seda. Teame ka, et paljudes maades ringhäälingud mõistavad omamaa muusika riiklikku ja rahvuslikku tähtsust.

Muusika on esimene vahend, mille varal üks rahvus õpib teist tundma. Võorkeelt on raske õppida valitsema põhjalikult, seepärast ei tunta üksteise kirjandust ja teadust. Maa-likunst pääseb ühest riigist teise visalt. Teater on liikumatu. Kuid muusika läbis- tab hetke jooksul tuhandeid kilomeetreid ja tuleb igale otse koju, — tänu raadiole.

Kui meil jätkub miljoneid meie sportlaste viimiseks välismaile ja meie kehakultuuri tutvustamiseks, siis peaks meil jätkuma ka pisut raha meie ringhäälingu orkestri suurendamiseks, et tutvustada välismaailmale meie vaimukultuuri.

See on asja riiklik-rahvuslik külg.

Kuid tuleme tagasi ka raadio enda probleemi juure.

Möönakem, et meie ringhääling on saanud aru sellest, et raadiokuulajate arvu tõhus tõus esitab nõudmisi raadiomuusika vastu. On korraldatud helindite võistlusi, on ostetud üht-teist oma heliloojailt. Kuid on vaja tunnustada ka seda, et meie heliloojad saavad pääseda mõjule, saavad kasvada, saavad tungida meie kodudesse, kui nad suudavad pakkuda kõige paremat oma võimeist kõige paremas esituses.

Salongorkestrist selleks aga ei piisa. Ka mitte selle orkestri liiga sagedast esinemist tühja-tähjaga. Raadiol on see võraturu omadus, et temas ei ole kuulda tunduvalt vahet, kas ülekanne teostatakse otsestelt või grammofoniplaadi kaudu. Koguni võiks ütelda, et viimase ülekanne on puhtam, kuna plaadid tavaliselt on mängitud sisse akustiliselt ideaalseis oludes, sama aga ei saa alati väita otsese ülekannde kohta.

Seepärast ei ole vajaline, et raadio kannaks üle igapäev oma orkestrikontserte. Lastagu meestel puhata, lastagu neil hoolikalt harjutada, antagu neile väärikaid ülesandeid ja esinetagu siis kord või paar nädalas stuudios, — kord või paar aga avalikul kontserdil. Muul ajal aga antagu heliplaate. Meil muretseti ju heliplaatide valmistamise säädeldis. Pole olnud kuulda, et oleks valmistatud juba heliplaate meie algupärasest sümfoonilisest loomingust. Kas see ei ole võimalik?

Jutt oli o m a m u s i k a s t, rahvuslikust muusikast.

On vaieldud risti ja põiki meie rahvuseluse üle, ega ole leitud kindlaid aluseid, mis oleksid vastuvõetavad kõigile.

Ka muusikas mitte.

Tõsi tõeks: vana rahvaviisi variatsioonirikas väljatöötus võib küll pretenteerida rahvuslikule laadile, mitte aga veel tänapäeva rahvuslikule mentaliteedile. See, mis oli omne mõnesaja aasta eest, ei tarvitse veel olla omne tänapäeval.

Kuid ometi peame väitma, et rahvuslik muusikalaad, oleleb, on kujunenud välja sajandite jooksul omapäraseks. See võib olla seletatav vaid mingi raassilise põhimentaliteediga. Soomlane ei laula nõnda nagu hiinlane, neeger ei musitseeri nõnda nagu eestlane. Vahed on silmnähtavad, või õigem: „kõrva kuuldavad“.

Nii peaksime uskuma, et meie rahvalaululaad peab olema meie hingelaadile kõige vastavam. See õigustab tema kasutamist, armastamist ja viljeldamist.

Kuid siia lisandub veel teine motiiv. Muusikas otsitakse omapära. Kui inglane jälgib huviga soome muusikat, siis huvitab teda kõigepeält soome muusika omapära. Kui tahame, et välismaailm jälgiks meie muusikat, siis peame kandma hoolt, et ka meie muusika oleks omapärane, rahvuslikult omapärane. Kui kirjutame vene laadis või saksa laadis, kui komponeerime à la Mozart või à la Mussorgski, siis langeme välismaal plagieerimise halba kuulsusse.

Seda muusikalist algtõde peab tunnustama ka laiem hulk. Kui meie rahvas tahab olla uhke oma muusika üle, kui ta tahab jälgida selle võidukäiku kultuurmaailmas, siis peab ta kõigepeält sallima selle rahvuslikku omapära.

Kuid muusika, mis mõistusele on mõnus, kuid tunded jätab külmaks, on väärmuusika. Vähe sellest, kui rahvas austab meie heliloojaid vaid seepärast, et välismaa austab neid omapära poolest. Meie vajame ka ise muusikat.

Nagu üteldud: kui ka rahvusliku muusika laad oleks meie hingelaadile kõige vastavam, siis ei tähenda see veel seda, et ta meie arengutasemele oleks kõige vastavam.

Teame, et meie rahvaviisi oli väikese ulatusega, rütmiliselt primitiivne ja meeleolult nukrutsev-naiselik. Seletatav on asi seega, et vanasti laulsid ja leelutasid päämiselt naised. Vahest ka seega, et viisid ja sõnad kandusid põlvest põlve e m a d e k a u d u, nõnda võis isade muusika ajapikult jääda unustusse.

Tänapäeva rahvuslus aga tahab olla mehine, võimas, julge, rõõmus. Ta ei lepi orjalauludega, hällitustega, pruudiehtimise kaasitustega, kiigelelutustega.

Sellest on tingitud ka asjaolu, miks meie rahvuslik muusika ei saa jalgu alla laiematel hulkades. Meil on võetud heliplaatidele mitmeidkümneid rahvalaulukute esinemisi, neid demonstreeritakse aegajalt siin-sääl. Laiemad hulgad kuulavad seda eksootilise huviga, jälgivad kui kurioosumit, kuid me ei või nõuda, et nad seda naudiks.

Ja siin peame pöörduma heliloojate poole. Meie rahvamuusikat mehises, suur-

Vaade Muusikamuseumi väljapanekutele.

suguses, julges vormis oleme saanud neilt võrdlemisi vähe.

Sümfoonia, kantaat, oratoorium, sonaat, rondo, prelüüd, etiüüd, — mis need sõnad ütlevad laiemale hulgale?

Teatakse, et need tähistavad mingisuguseid muusikavorme, otse niisama kui romaan, novell, draama, tragöödia on kirjanduslikud vormid. Kuid sisu? Mis on nende nimede taga?

Nende ridade kirjutajal oli kunagi võimalus vestelda võrdlemisi tuntud ja intelligentse tegelasega. Ta armastab muusikat, külastab kontserte, musitseerib isegi kodus. Kuid kurdab, et raske on muusikat mõista. „Istud, kuulad ja katsud saada aru, katsud kujutleda, saada kätte mingi mõtteniidi, arvad, et oled heliloojaga kontaktis, — sääal äkki tunned, kuis kõik libiseb käest! Mõistad, et helilooja on mõtelnud ja tunnud sootumaks midagi

muud kui sina! Häbi on sellest rääkida, kuid sellisel puhul tunned end ütlemata rumalana.“

Jah, häbi on sellest rääkida, kuid sellest tuleb rääkida.

Taevas hoidku, me ei saagi seletada muusikat nõnda nagu mõnda kinofiimi või romaani! Kuid ometi peame suutma hoida heliloojaga mingitki kontakti.

Kas me teaksime palju Beethoven'i, Čaikovski või Wagner'i helitööst, kui meil ei oleks nende selgitamiseks materjale? „IV sümfoonia“, „IX sümfoonia“, see ei ütle meile veel midagi. Kuid kui saame käte pikema või lühema selgituse, loeme selle läbi, — siis avaneb meile sootumaks teine maailm.

Kuidas on sellega aga lugu vähemate helitööde puhul? Sonaat, rondo, prelüüd, etiüüd, polonees, valss, polka, rahvatants, — neid ei selgitata, neid peab mõistma igaüks ise.

Kunagi keegi meie heliloojaid tähendas ühe oma helindi kohta, et ta ei võigi kõike ütelda, mis ta selles helindis on edasi annud. Pole tähtis, miks ta seda ei võinud. Tähtis on aga see, et ta siis ka ei või nõuda oma helindi mõistmist laiematelt hulkadelt.

Heliloojad jätkavad õilsameelselt vana traditsiooni, et helindit päälkirjastatakse tema vormi järgi: sonaat, prelüüd, etüüd jne.

Kust see traditsioon pärineb? See ulatub vanasse aega, mil öitses n. n. absoluutne muusika, muusika, mis oli kunst kunsti pärast, muusika muusika pärast, millel ei tarvitsenud olla vastet reaalsuses, mis oli vaid kaunis, ilus, esteetiline.

Kas nüüd ei ole ajad muutunud? Kas nüüd ei sunni heliloojat komponeerima meeletu, eriline hingeolukord, midagi sootumaks erilaadilist ja reaalsemat? Kui tahetakse, et seda mõistetakse, kas siis ei tuleks anda vähimatki sõnalist eeldust kontakti saavutamiseks, kas või päälkirjas?

*

Ei ole tänamatumat tööd kui vaimsete väärtuste populariseerimine. Olgu see teaduses, olgu see kunstis, kirjanduses, filosoofias — kõikjal on need väärtused loodud erandlike hingede poolt suure eruditsiooni ja andekuse viljana. Seda kõike laiemalele hulkadele vastuvõetavaks teha, seda mõistma panna ja hindama õpetada, selles esineb rohkem traagikat kui koomikat.

Kuid sellest ei pääseta enam tänapäeval mööda. Kultuur ei ole enam kitsa eliidi eralõbu.

On kõneldud meieaja õhtumaa langu- sest, on väidetud, et meie kultuur läheb vähjakäiku, et ei teki uusi väärtusi, uusi avastusi.

Selles näib peituvat palju tõtt. Kuid selleks peavad olema ka muud põhjused kui vaid mingi müstilne kultuuride tõusu- languse teooria.

Aluse sellele nähteile paneb asjaolu, et kultuurihimuliste pindala üha laieneb. Miljonid inimesed, kes vanasti pidid lep-

pima vaid peost-suhu elamisega, sirutuvad nüüd valguse ja soojuste järele. Nad ei suuda veel kõike mõista ja taluda, nad nõuavad primitiivset, algelist. See põhjustab ka primitiivse, algelise pakkumist.

Meie aeg seob loova vaimu liigselt primitiivse nõudlusega. Sääli on majanduslikud põhjused, on ka ümbritseva keskkonna hingeline mõju, on poliitilised motiivid.

Luuletaja P. Altenberg on kunagi lausunud.

„Võtke luuletajalt maine raskus!“

Mitte loovhinge allalaskumise kaudu, mitte oma töökspidamiste salgamise kaudu ei pea toimuma kultuuri avardamine, — me tunnustame seda kõik. Ainult veidi suuremat selgust, veidi kergemat ligipääsmist tahame. Tehku loojad selleks kõik mis nad võivad ja oskavad.

Muu aga jääb teha populariseerijale.

Populariseerimine, — see on mõiste, milles nagu peituks teatav annus alavääristamist, labastamist. Populariseerija ei ole kunagi pääsnud mööda vaimu- tegelastest, ilma et teda oleks saatnud üleõla pilk.

Kuid populariseerijat on vaja, on hädasti vaja. Juba käesoleva kirjutise alul toodud matemaatilised arvud kõnelevad selle eest.

Populariseerivat tegevust tuleb aga organiseerida. Nii meil kui mujal. Mujal ollakse selles jõutud kaugemale kui meil. Mujal tegutsevad muusikalised asutised, millede sihiks ongi muusika popula- riseerimine, laiemalele hulkadele mõiste- tavaks ja arusaadavaks tegemine.

Meil peaks sellele ülesandele asuma Lauljate Liit.

Kuid Lauljate Liidu esimeheks ja kõige raskemaks ülesandeks on üldlaulupidude korraldamine. See on töö, mis seob L. Liidu käsist ja jalust, mis nõuab täit pingutust paari aasta vältel kõigilt L. Liidu tegelasilt.

Ka üldlaulupidu on tähtis muusikaline tegur, kuid on veel teisigi alasid, mis ei ole sugugi vähem tähtsad.

Lauljate Liitu laulupidude organiseerimistööst ei saa ega tulegi vabastada.

H. Lindjärv

Marsi mängimisest puhkpillikooriga

Järg.

Teiselt poolt aga kindel sisemine kord ja sellest kõikumatult kinnipidamine säilitab mängijais eneseis lugupidamist ja kohusetunnet mängu vastu, millised voorused kogu ettevõttele on ainult kasuks. Musitseerimine on ikkagi teataval määral kultuuriline aukohustus ja sellepärast ei tohiks seda kuidagi labastada.

Sellepärast tuleb ka liikumisel pillikoori koosseisus mängijail hoida kindlat n-n. rivilist korda, s. t. koor sammugu sirgeis ridades, ühesuguste kindlate vahedega iga üksiku mängija vahel. Avalikes kohtades (paraadidel, pidulikes rongikäikudes jne.) mängides hoidugu iga mängija ümbervahtimast ja rahva hulgast tuttavaid otsimast, veel enam aga omavahel valjusti kõnelemast, naermast, suitsetamast jne. Matuserongides tunnustatagu, kas või viisakuse pärast, üldist pieteeti, kuna see kõik kindlustab rahva ja ümbruskonna lugupidamise koorile ja omab ka üldse rahvuskultuuriliselt suure tähtsuse.

Ühtlase välise mulje saavutamiseks on ka soovitatav, et mängijad mängu vaheaegadel kannaksid pille ühtlaselt, kokkulepitud ja otstarbekohaseiks tunnustatud asendeis. Nii näit. on soodsaim puupillide kandmisviis järgmine: pill kantakse püsti asendis vasakul (või paremal) käel, kusjuures pill toetub vastu õlga. Huulik asub sellejuures ülespoole. Enamik vaskpille kantakse kaenlas, kuna helikonbassid vahetatakse paremale õlale jne. Igal juhul pole sünnis lasta pilli käes rippuda nagu turukorvi!

Juhilt määratud marss teatatakse omavahel vaikselt ja tähelepanematult, aga mitte nii, et igatüks hüüab valjusti marsi nime.

Kokkulepitud märguande järele asetatakse pillid ooteseisangusse ja sama kokkulepitud märguande järele alatakse mängu hoogsalt ja jõuliselt nagu üks mees.

Käigul mängides on otstarbekohaseim, et igat marssi mängitakse algusest lõpuni ainult üks kord läbi. Sellega välditakse mängijate väsimus ja võimaldatakse lühemate vaheaegade järele sagedamini mängida. Pääle selle välditakse sel teel igasugused võimalikud arusaamatused marsi kestuse ja lõpetamise suhtes. Erandjuhul võivad muidugi esineda eriolukordades, nagu rongikäigu sihtkohta jõudmisel jne.

Sääraste sisekorra nõuete elluviimisel võib tänapäeval tõenäoliselt tulla mõtete lahkuminekuid ja vaidlusigi koorijuhil ja vanemate mängijate vahel, kes on seni harjunud „vaba kodanikuna“ kõikjal käituma oma hääksarvamise järele, kuid sellele ei või pöörduda tähelepanu juba üksi meie tulevaste põlvede pillikoore ja mängijate muusikalise intelligenti ja edukuse huvides.

Mis puutub pillikoori ülesrivistusesse käigul mängimiseks, siis võiks nimetada, et meil seni tarvitatud viis, kus trummid ja plaadid on asetatud koori ette, ei ole just sobiv väikese koori juures. Ja üldiseltki on ideaalsemaks trummide asukohaks koori keskkohat, või viimased read, nagu praktika on näidanud elukutselistes puhkpillikooriges. Selle asetusi kasuks räägib asjaolu, et trummid koori ees (väljaarvatud muidugi suurkoore rivitrummide rühmad) kõlavad ettepoole liiga valjult, kattes kinni läheneva koori mängu, mis iseenesest pole soovitatav, kuna esimene ja parim mõju ning mul-

Küll aga tuleb kergendada L. Liidu ainelist riisikot. See senise korra juures on lubamatult suur. Kui taevast annab ühel laulupeo päeval hookeks kosutatavat vihma, mida põldur võib igatseda piki-silmi, siis tabab L. Liitu ränk hoop.

Ainuuksi see riisiko raskus rõhub Lauljate Liitu ning pidurdab hoogsat ja tööroomsat tegevust.

Laulupidu ei ole kitsa ringkonna lõbutsemine. Meie teame kõik laulupidude rahvuslikku, kultuurset ja välispropagandalist tähtsust. Miks peaks siis kogu

selle suurejoonelise ürituse raskus lasuma vaid Lauljate Liidul?

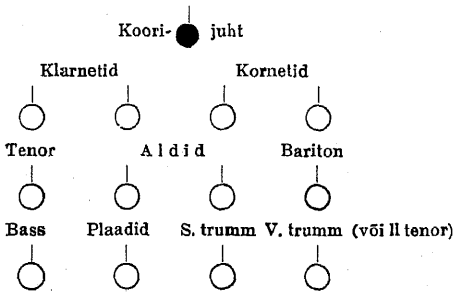
Lootkem, et nüüd, mil rahvuslik teadlikkus on saanud uue, selgema suuna, mil üksmeelele ja koostööle on loodud soodsam pind, et nüüd sellest koostööst jatkub enam ka laulupeole. Kõigepäält aga soovigem abi ja kaastööd igale alale kõige lähemal seisvalt isikult, asutisilt ja organisatsioonelt.

Lauljate Liidul on vaja võimalusi ja energiat muudeks ülesanneteks. Laulupidu ei saa jääda tema ainukeseks alaks.

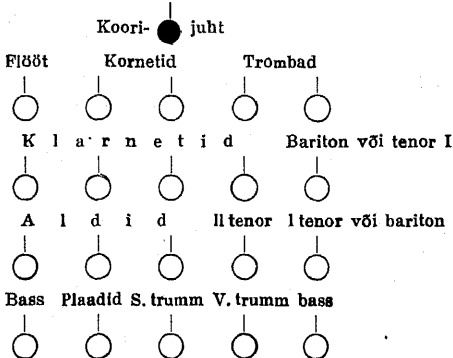
je kuulajatele jääb just siis, kui koor alles läheneb. Kui koori järele sammuvale kolonnile trummid kostavad tugevamini, siis on see sammu kindlusele isegi kasulik. Suure koori koosseisus on aga ühtlase rütmilise kindlustamise huvides vajaline, et trummid asetaksid koori keskel, kust nende löögid kostaksid üheaegselt igas reas asuval mängejale. Väikese koosseisu juures see aga kullustaks koori ühtlast kooskõla, sellepärast, ja arvestades alulüteldut, tuleks väikeses kooris trummid ja plaadid asetada viimasesse ritta.

Muidugi on siin teiste pillide suhtes võimalikud mitmesugused ümberpaigutused, vastavalt koosseisule, kuid sellejuures tuleks veel pidada silmas seda, et sääraseid pille, nagu baritonid, tenorid ja aldid, ei kuhjataks väga suurel arvul koori vasakule äärelle, kuna nende pillide kõlatoru-avad on suunatud vasakule, mille tagajärjel sel juhul nende mäng vasakul seisvale rahvahulgale kuulub liiga esiletungivalt, kattes teiste pillide mängu. Sama toimitagu flöötidega ja metsasarvedega vastupidiselt (viimased ei kata küll teisi pille eriti silmapaistvalt, kuna nende kõlavärv pole terav).

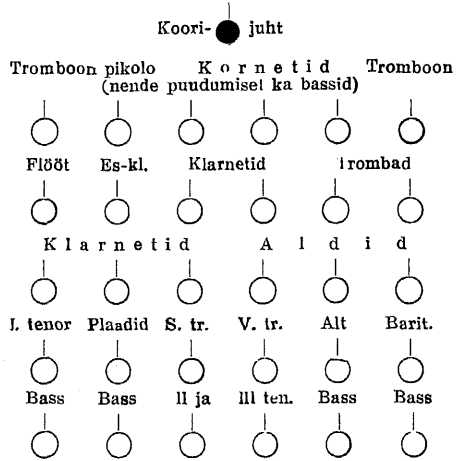
Näide 13: 12-liikmelise koori rivistus.

Näide 14: 20-liikmelise koori rivistus.

Näide 15: 30-liikmelise koori rivistus.

Tuleb arvestada ka üksikute pillide kõlavärv, nende arvulist vahetorda ja mängijate mänguvõimeid, mispärast enne kindla rivistuse tarvituse võtmist koorijuhul tuleb katsetada mitmesuguste viisidega ja seejuures kuulata, kuidas mäng igakülgsest kõlab. Võiks veel lisada juure, et üldiselt pole soovitatav koori rivistada pikas kolonnis, mille tagajärjel kannatab rütmihütlus esimeste ja viimaste ridade vahel, vaid koor peaks rivistuma võimalikult ruuduna, kusjuures võib rindelaius olla suurem kolonni sügavusest. Kitsail tänavail ei saa muidugi seda nõuet täita.

Kuna eelkirjeldatud põhimõtted on võrsunud tegelikest katsetamisest elukutselistest pillikooride juures, siis võib nende elluviimist soovitada kahtlemata ka asjaarmastajate pillikooride juures, et tõsta nende mängutaset ja mänguvõimet senisest kõrgemale, ühtlasi aga ka arendada mõjuvamaks ja väärikamaks nende esinduslikku külge, et meil ei tarvitseks tunda piinlikust neil juhtudel, kus meie puhkpillikooridel tuleb esineda rahvuslikel ning pidulikel sündmustel ja mujal, nii oma rahva kui ka väliskülaliste ees.

Lõpuks olgu tähendatud, et poleks vist üleliigne, kui marsi mängule osutataks tähelepanu ka laulupidude ettevalmistusil (instrueerimis-kursuseil) ja nende eelproovidel kontrollitaks ka pillikooride marsimängu taset.

Lõpp.

„Õilsamaid muusika rakendusi on: kosutavalt lõbustada värste ja kangelasi!“ öhanud prantsuse kirjanik J.-M. Leclair vanem (elas 1697—1764).

Helilooja Heino Eller 50-aastane

HEINO ELLER

juubelilillede keskel.

7. märtsil s. a. astus üle 50. eluaasta kümnise meie edumeelsemaid heliloojaid — Heino Eller.

Sel puhul tohiks mõningat huvi pakuda ta muusikaline arenemistee, millest siinkohal olgu toodud lühike ülevaade.

Ütelgem otsekohe — H. Eller oma loomingu ja muusikalise tegevusega, ta äärmiselt tagasihoidliku iseloomu juures, ei ole laiema rahvahulkades vahest küll populaarne, aga seda hinnatavam on ta looming ja pedagoogiline tegevus meie muusikaharrastajate valitumas peres, sest Eller pakub vaid valitud kunsti.

Eesti muusikakultuur üldiselt ei ole kuigi rikas heliloojate eritüüpidest. Aga kui niisuguseist üldse rääkida, siis kõhklematult kergib meie ette Heino Elleri kuju. Väga vähe on meil niisuguseid heliloojaid, kes elleri-laadselt nii puhta sirgjoonelisuse, sihiteadlikkuse ja paindumatu enesekiindlusega sammuks kord omaksvõetud evolutsiooniliste töökspidamiste radasid — üha edasi!

Et seda paremini mõista, peab arvestama ajastut, kus elu oma kiire arenguga nõuab aina uusi, ajale vastavaid väljendusvorme ka kunstis, mis on ju evolutsioonuurivate elumõtete lahutamatuks osaks, või õigemini üteldult, nende peegliks.

Ja kui meil kunsti elu olukäsitel teel leidub selliseid mehi, kes veel igal juhul ei painuta end ajanähetele loomulikult sõrkivalt järgnevate laiemate hulkade tahte ja maitse alla, vaid oma värske vaimu ja jõuga püüavad luua iseseisvaid väärtusi, siis peame selliste vaimumaailma edurivi meeste suhtes aiva rõõmu tundma. See ongi, mis meie muu-

sika arenguloos Heino Eller'i nimele annab erilise väärikuse ja kaalu, kuigi sellele praegusel momendil vahest veel ei ometa anda küllaldast tähtsust.

Kui Heino Ellerit tunneme huvitavama ning omapärasema kujuna meie heliloomingus, siis selle juured ulatuvad kõigepeält ta perekonda ja kodusse.

Heino Eller on sündinud 7. märtsil 1887. a. Tartus majaomaniku pojana. Juba ta isa, Jaan Eller, iseõppinud viulidajana oli suur muusikaharrastaja. Võrsunud talutarest, küla lood ta pillil ja vibutõmbel on kõlanud erilise rütmilise mõnu ja kaasaelamisega. Samalaadsed omadused, muidugi rafineeritud kujul, on kandunud ilmselt ka Heino Eller'i loomingusse.

Poisikesena andis talle suurt muusikalist tõuet ka tolelaegne „Kalevala“ kvartett, kus muuseas ta onu, Gustav Eller, kaasa laulis. 12. a. Heino Eller alustas juba enam-vähem süstemaatilist muusikaõpingut päämiselt viulimängu alal, nimelt Samuel Lindpere juures. Ühtlasi samal ajal ta tutvus iseseisvalt ka klaverimängu saladustega.

Jatkates üldhariduslikku edasiõppimist Tartu reaalkoolis, ta hakkas ühtlasi ka kooli orkestris viulimängijana, hiljem kontsertmeistrina, kaasa mängima. Pääle Lindpere siirdumist Peterburgi konservatooriumi Eller jätkas viulimängu õppimist Tartus tuntud kontsertmeistri Vehneri juhatusel. Viimane võimaldas tal kui andekal õpilasel mitmesuguste muusikaliste ettekannete puhul, näiteks A. Läte poolt korraldatud suuremail kontserdel, orkestris abijõuna kaasa mängi-

da. See pakkus erilist huvi. Musitseerimine jätkus täie hooga ka kodus. Eller'ite arvukas perekonnas, kus nooremaist õdedest üks oli andekas klaverdaja, teine viuldaja ja vend cellomängija, Heino Eller'i agaral organiseerimisel ja kaastegevusel moodustati tihti ansambleid ja muusitseeriti suure huvi ning andumusega.

Agaga maja pööningukorral oli pisike tuba, kus tulevane helilooja salakesi tegi juba oma esimesi komponeerimiskatseid ja haudus unistusi. On teada, et harjutades viiulil ta tihti sirdus improviseerima, ja see oli ta armsamaks alaks. On teada ka, et juba need esimesed improviseeringud on kuidagi omalaadselt, tavaliselt harrastatavast erinevalt kõlanud, ja veel enamgi, — nimelt, et isegi Rudolf Tobias, kellele noor „helilooja“ (tollal veel hanejalgades) mõnd oma esimestest katsetustest klaveril ette mängis, väga häätatlikult ja lootustandvalt sellesse suhtus. Nii sattus Eller üha sügavamale ja sügavamale oma muusikalistes harrastustes.

Rudolf Tobias, kes tollal reaalkooli muusikaõpetajaks oli, asutas poistest keelpillide kvarteti. Selle koosseisus Heino Eller mängis esimest viiulit. Kvartett tegutses mitte ainult kooli tarvidusteks, vaid andis ka väljaspool kontserte. Tegutses isegi sellise eduga, et „Vanemuise“ väikese saalis korraldati iseseisev kammermuusika kontsert, kus ette kant Schubert'i d-moll kvartett ja Beethoven'i trio R. Tobias'ega klaveril.

H. Eller'il tuli tihti esineda ka viiulisolistina, nimelt tolleaegse „Taara“ peoõhtuil ja endastmõistetavalt koolipidudelgi. Ühel koolipeol ta ettekanded on äratanud tollal Tartus viibiva kubernerigi tähelepanu. Ja kuberner pole kitsi olnud kiitust avaldamast. Paljudel kontsertidel, kus Heino Eller esines viiulisolistina, Rudolf Tobias akompaneeris klaveril. Siinkohal ei saa märkimata jätta, et H. Eller esimesena esines tookordses uues „Vanemuises“ viiulisolistina, kusjuures teda klaveril saatis jällegi R. Tobias. Viimaselt sai H. Eller ka oma esimese teoreetilise õpetuse, ja on teada, et R. Tobias juba esimesest muusika algteooria tunnist tegi algust ka vormi analüüsiga. Vormitunne on tänini jäänud H. Eller'i tugevamaks küljeks.

Edurikas esinemine peoõhtuil, R. Tobias' e lootusi äratav suhtumine loominguilistesse katsetesse ja võib-olla isegi kuberner kiitus — need kõik muidugi tõstsid noormehe enesetunnet, ja 1907.

aastal, reaalkooli lõpetades, ta otsus oli küüps Peterburgi konservatooriumi astumiseks.

Selles asjas läksid ta vaated isaga küll põhjalikult lahku. Isa oli ju immustunud muusikaharrastaja ja nägi meeldi sellist harrastust ka oma laste juures. Ometi kujutas ta asja pisut teisiti, nimelt kõrvalharrastusena või eralõbuna mõne soliidse päris ameti juures. Sellest tekkis isegi pisike perekonnatragöödia. Kuid kõigele vaatamata oli H. Eller oma otsusele niivõrd kindel, et 1907. a. päälle kooli lõpetamist 20-aastase nooremehena astus Peterburgi konservatooriumi prof. Krüger'i viiuliklassi. Pole huvitusest märkida, et R. Tobias'elt teoreetilistes ainetes soliidse ettevalmistuse omandanud, ta sai prof. Rubets'i eksamineerimisel kohe harmooniaklassi.

Konservatooriumis alul pisut riivas ta enesetunnet asjaolu, et sääl juba 9-aastased poisikesed mängisid tehniliselt vahest sama raskeid palasid kui tema, kodulinmas juba edukalt esinenud solist. Kuid siis ta asus täie intensiivsusega töö juure. Võib-olla isegi liigse intensiivsusega, sest mõne aja pärast käe ületõutuse tõttu ta oli sunnitud viiulimängu ajutiselt katkestama. Sellest tingituna ja arvatavasti osalt ka isa soove arvestades ta hakkas nüüd ladina keelt õppima, et end ette valmistada ülikooli astumiseks. Olles sooritanud 1908. a. Tartu gümnaasiumi juures ladina keele eksami, ta astus sama aasta sügisel Peterburgi ülikooli õigusteaduskonda. Hiljem jätkas viiulimängu õppimist erateel, aga iseseisvalt teenis ülespidamist orkestrandina suveorkestris, oopereis, operetis ja ka kinodes. Õigusteaduskonnas töötas 4 aastat. Siis jäid anda vaid üksikud eksamid. Ometi õigusteaduskonda lõpetamata astus ta 1912. a. uuesti Peterburgi konservatooriumi, nüüd juba prof. Kalafatti kompositsiooniklassi. Need Tartus katusekambris koolipoisina uneletud kavatsused olid nüüd võtnud juba täiesti reaalse kuju. Nii lõppeks ta leidis oma õige ala. Ja siit algas tema otsene areng.

Õppides Peterburgi konservatooriumis H. Eller, vastandina endisele juhuslikkusele, püüdis juba teadlikult ja süstemaatilise järjekindlusega harrastada kompositsiooni. Ta hakkas kirjutama päälle konservatooriumi otsekoheste ülesannete üht-teist ka vabaharrastusena. Sellisel paralleelsel konservatooriumi õppetööga tekkis terve rida klaveri-, viiuli- ja cellopalasid, mis lõppeks ta huvi püüraskuse kandsid sümfoonilise muusika valdkonda.

Et ta tulevane abikaasa, prl. Anna Kreemer oli ka konservatooriumi õpilane, nimelt klaverimängu alal, siis oli tal hää võimalus laiemalt tutvuda ka klaveriliteratuuriga, mille tõukejõul aastail 1912—1914 valmisid mitmesugused klaveriteosed, nagu prelüüdid, etüüdid, tant-sud, fantasia ja mõned karakterpalad. Sellele aja katsetised, nagu oma nõudlikkusega tuntud helilooja neid ise nimetab, on enamikus ta mappi lebama jäänud, kuigi mõned neist on ka avalikult ette kantud, näiteks: „Valss b-moll“, „Pastoraal“, „Tüütav kärbes“, j.t. Samas ajavahemikus valmisid ka mõned viiulipalad, nii „Põhja viis“, „Kuuvälgei“.

Esimestest avalikult ettekantud helindeist tuleb nimetada 1912. a. Venemaal, Permisis (kus helilooja töötas suveorkestris kontsertmeistri abina) ettekantud „Réverie'd“ viiulile klaveri saatel ja 1913. aastal Sevastopoolis (kus helilooja samuti orkestris kaasa mängis) esitatud „Eleegiat“ keelpillide orkestrile. Mõlemad helindid on kadunud.

1914. aastal valmis tal süit „Aja viide“, mille hiljem, alles 1930. aastal, orkestreeris ja mis 1931. aastal „Estonia“ pidulikult kontserdil kanti ette esmakordselt.

Mängides kinos „trio“ koosseisus viiulit, komponeeris Eller ka mõned palad sellele koosseisule. Nii on sellest ajast (1915. a.) pärit kaks fantaasia-laadset lüürilist pala.

Maailmasõja puhkemisel oli ta konservatooriumis juba fuugaklassi lõpetanud. Siis aga astus vabatahtlikult sõjaväkke, töötades kaasa Preobraženski polgu sümfooniaorkestris viiuldajana kuni enamlaste võimule pääsmiseni. Samal ajal muidugi kestis iseseisev töö loomingualal.

Mängides 1916.—1917. väiksemas orkestris teatri juures, ta kirjutas mõned helindid ka sellisele koosseisule. Nii on sellest ajast pärit sümfoonia poeem „Videvik“ (1917) ja „Prelüüd“ cellolole orkestri saatel, samuti ka mõned palad, mis senini ettekandmata.

Revolutsiooni esimestel päevadel on komponeeritud „Episood revolutsiooni ajast“ (1917) ja umbes samal ajal „7 klaveriprelüüdi“ (vihk I) ja mõned teised klaveripalad.

1918. a. valmis sümfoonia poeem „Koit“. See oli esimene katse luua suurele orkestrile, ja vägagi õnnestunud.

Vahepeäl, enamlaste võimule pääsmisel, raskete olude tõttu loomingulises

töös tekkis lühike vaheaeg. Kuid 1919. a., mil helilooja Peterburgi konservatooriumis prof. Kalafatti vormiklassis õpinguid jätkas, osutus väga viljakaks. Sellest aastast on pärit neljaosaline klaverisonaat ja II vihk klaveriprelüüde, milledest Peterburgi konservatooriumis n-n. näituskontserdil 1920. a. kevadel on avalikult ette kantud sonaadil I osa ja neli prelüüdi.

1920. a. Heino Eller lõpetas Peterburgi konservatooriumi kompositsiooniklassi tähelepanuväärse õpilasena ja sama aasta sügisel opterus Eestisse, kus rakendus töösse Tartu Kõrgema Muusikakooli spets.-teooria ja kompositsiooniklassi juhatajana, jätkates ühtlasi ka täie produktiivsusega oma heliloomingulist tegevust.

Loomingulisel alal siin oli esimeseks tööks sümfoonia poeem „Õõ hüüded“, mille idee helilooja kaasa tõi maailmasõja ajal tühjaks jäänud suvialast Sestoretiski mere rannas, kus ta suveorkestris kaasa mängis. Teose esiettekannet toimus 1921. aastal Tartus. Samast ajast on pärit vähemad palad, nii prelüüdid klaverile, „Hällilaul“ viiulile, „Eleegiline tants“ klaverile j.m.

1921. aasta kevadest on pärit ka „Scherzo“ suurele orkestrile ja suvest — „Sõnadeta laul“ klaverile. Sügis andis mõningaid vähemaid palasid, milledest võiks nimetada „Ballaadil“ cellolole klaveri saatel.

1922. aasta kevadpoolsel talvel valmis „Viiulisonaat“. Sama aasta sügisel helilooja asus „Sümfoonialegendi“ kallale ja lõpetas selle päale jõulu. Mõlemad teosed olid 1923. a. suvel „Vanemuises“ esiettekandel. Heino Eller'i esimene iseseisev helitööde kontsert toimus 1923. a. „Vanemuise“ aias suvehooajal. Sama aasta lõpu H. Eller veetis välismaal, pääsajalikult Pariisis, kus katakombide mõjutustel tekkis sümfoonia poeemi „Viirastuste“ idee ja kohe leidis realiseerimist.

1925. aastast on pärit „Keelpillide kvartett“, mille esiettekannet toimus 1932. aastal E. Akad. Helix. Seltsis.

1926. aasta andis sümfoonia poeemi „Varjus ja päikesepaistel“ (esiettekannet „Vanemuise“ suveorkestris) ja 1927. aasta „Sümfoonia burlleski“ (esiettekannet samal aastal „Vanemuises“).

1928. aastal, riigikohtunik Arro surma puhul on kirjutatud „Neenia“ keelpillide orkestrile ja umbes samal ajal mõned vähemad palad klaverile, nagu „Kellad“ ja „Kolmas vihk prelüüde“.

1929. a. kuni 1930. a. on pärit „II keelpillide kvartett“.

Narva-Jõesuu meeleoludes on tekkinud viiulipala „Männid“ ja 1931. a. on komponeeritud prof. Ramul'i mälestuseks „Elegia keelpillide orkestrile ja harfile“ ning „Fantaasia“ sooloviilule.

1932. aastal H. Eller töötab ümber sümfoonilise poeemi „Viirastused“ ja samal ajal kirjutas „Lüürilise pala“ oboe-soolole orkestri saatel ning „Andante ja allegro“ viiulile ja klaverile.

1933. a. on pärit viiulikontsert ja mõned klaveripalad — „Väike valss“, „Liblikas“, „Caprice“.

Siiani viimase tööna, mis alustatud 1935. a. ja lõpetatud 1936. a. novembris, tuleb märkida H. Eller'i võib-olla suurimat saavutist, nimelt seni ettekandmatut sümfooniat.

Selline on lühike kronoloogiline ülevaade H. Eller'i loomingulisest tegevusest, millest ilmselt nähtub, et see on olnud õige viljakas.

Kui nüüd vaadelda Heino Eller'i loomingulist paletit kui niisugust, siis kõigepealt peab märkima, et see juba esimestest toodetest alates on olnud ja jäänud senini väga arenenud vormimeele, hästi väljakujunenud tehnika ja vaimu õnneliku sünteesi tulemuseks. Ta mõtteväljendus on lakooniline, aga seda veenvam. Et see esineb ikka hoolega lihvitud vormis, noteeritud peenekoelises kirjas, siis annab tunnitust helilooja erksast tundemeeltest.

Kui on üteldud, et stiil on oskus teha sisu väljendusrikkaks, usutavaks, siis siin osutub kohaseks märkida, et H. Eller on eeskätt just niisugune stiilimeister.

Me märkame, et juba sellistes lihtsates noorpõlve teostes, nagu „Prelüüd“ cellole orkestri saatel (1917), sümfooniline poem „Videvik“ (1917) ja „Koit“ (1918), kus H. Eller väljub veel miskist taolisest chopin-scrjabinilikule vaimuladile, ta oma loogiliselt areneva muusikalise mõtte värske väljendusrikkuse ja sisulise paeluvuse kõrval paneb end maksma ka küpse stiilimeistrina vormikäsitluses.

Tihe vorm ja äärmiselt puhas ning ühtlane põhjamaiselt mehise kargusega paeluv stiil — need annavad H. Eller'i loomingule oma kindla ilme.

Kuigi niisugune vormikultuur meie toleaja heliloomingus H. Eller'iga ei avaldu küll esmakordselt, ometi selles nähtub M. Saare poolt helikunsti toodud Noor-Eesti liikumise laienemist ja

positsiooni kindlunemist. Kui arvestada, et isegi praegu veel ei ole kaugeltki kõigile üksmeelselt selge kunstilise väljenduse kultuuriliste nõuete endastmõistetavus, siis tuleb niisugusele pioneerile kui H. Eller suhtuda erilise tähelepanuga.

Võttes üksikasjalisele vaatlusele H. Eller'i muusika olulisemaid elemente, rääkigem kõigepealt rütmist.

Kui rütm üldiselt on muusikalise kujunduse algelemendiks, ja sellest tähtsal määral oleneb elulisus, siis H. Eller'i juures rütmiline külg evibki olulise tähtsuse. Mitmesugused selgealt voolitud, iseloomulikult leitud kujundid — need ongi ta loomingu olulisemaks materjaliks ja nendest moodustubki rütmilise liikumise kaudu orgaaniline tervik. Muidugi, tingituna sellest, rütmiline noodipilt H. Eller'i partituurides on väga kirju, sageli komplitseeritud, kuid alati see on selge, kuigi rütmilised kujundid vahelduvad üksteisega vahetpidamatult.

Meloodiline joon H. Eller'i juures ei ole küll lai, see on mõnikord peagu rabege, sagedasti püsimatugi, kuid kõikjal ikka selgekontuuriline. Oma kontrapunktilisusega see avaldab ilmselt püüet lineaarsele iseseisvusele hääldes. Sageli Eller'i meloodia paelub oma õrnuse ja pehmusega ning heljudes ikka plastiliselt, ühes rütmilise voolavuse ja tujukusega aga ka dünaamika rikkusega, hingestab ta loomingut kuidagi erilisel. Peab veel lisama, et H. Eller'i muusikaline keel püsib alati värskena, liikuvana, täis ootamatusi, leidlikust ja impulsiivset jõudu, kusjuures ta kontsentreeritud muusikaline mõtteviis loob säärase aluse, mis teadlikus kuulajas ta teoste vastu äratab otsemat huvi.

H. Eller'i teoste harmoonilist külge puudutades peab ütleva, et harmoonilised probleemid omaette ei ole H. Eller'it peagu kunagi huvitanud. Kuigi H. Eller'i noorpõlve tööd üldiselt toetuvad harmoonilisele baasile, siiski juba neis võib selgesti märgata üksikute hääldete järeljätamatut püüdu üha enam ja enam vabaneva harmoonia kitsendavaist ahelaist — välja iseseisvale liikumisele! Selline püüe läbib ta loomingut algusest kuni siiani — aina kasvava jõuga ja saavutistega.

Kuid juba 1925. aastal ta oma esimeses keelpillide kvartetis, jades küll ikka toonaalsele alusele, vabastab end täieliselt harmoonia kammitsaist — ja hääle iseseisvus paneb end maksma täies ulatuses.

Selles teoses H. Eller näitab oma meistrivõimete kõrgeimat tehnilist astet, mille juures vist esmakordselt eesti muusikaloomingus esineb iseseisvalt lineaarne

kompositsiooniline põhimõte nii puhtal kujul. Aga olgugi, et H. Eller'i kontrapunktilised liinid on väga iseseisvad, ometi neid seovad teatud ühised niivid orgaaniliseks tervikuks, seda enam, et H. Eller ei lahku kunagi tonaalsest baasilt.

Kui selle peagu murdelise tähtsusega teose kohta eriti sõna võtta, siis tuleb märkida, et siin helilooja on lasknud formalistlikel ideedel vahest pisut paljugi kaasa rääkida, mistõttu tavaliselt ta loominguks püsiv tasakaal tundub häirituna ning teos võtab liialt konstruktiivse ilme. Aga selline seik on mõistetav, kui arvestada, et helilooja siin esmakordselt saavutab oma mõtteliikumisele sellise vaba vormi.

Ei saa siin mööduda ka H. Eller'i instrumendikäsitlusest. Ta on ju instrumentalist puhtaimal kujul ja püsinud sellisena kogu oma loominguaia Orkestratsioonis ta kasutab suurima osavusega instrumentide karakteristlikke omadusi ja see asjaolu tagab ta loomingule värvikuse. Kuna ta lemmikpilliks on muidugi viul, siis keelpillide rühm ta orkestratsioonis on eriti värvikas, mõnikord efektnegi. Aga sellele instrumendile kui soolopillile rohkesti kirjutades, on ta viulitehnika pakkuvused kasutatud otse meisterliku asjatundlikkusega.

Üldiselt ta orkestrihelindeis maksab täiel määral üksikinstrumendi individualiseerimise idee; pill ei ole ainult kohatäitjaks akordis, vaid ta päämiseks ülesandeks on täita talle omaseid funktsioone üldises meloodiliste joonte ineaarses liikumises. Sellest on tingitudki ta kontrapunktilise koe eriti erk väljenduslikkus, sest üldise ansambli koosseisus on niivid igal pillil teatud iseseisev tähtsus, kusjuures partituur moondub, vastandiliselt tavalisele lodevusele, tihedalt kootud kangaks, päälegi selliseks, kus iga heliline joon elab oma iseseisvat elu, ometi üheskoos need jooned moodustavad ühe — orgaaniliselt tervikliku elu.

Eluline liikumine — see ongi H. Eller'i loomingu olulisemaks jooneks. Igasugune paigaltammumine, enda kordamine ja ka inertne liikumine on talle võõrad. Liikumine H. Eller'i juures peab väljendama ikka iseseisvaid tunde. Seepärast ta partituurides me ei leia kunagi kaht täpselt ühesugust kohta. Et aga elava vormi nõuete seisukohalt temaatilised kordamised ei ole vältitavad, siis H. Eller'il need ilmuvad ikka varieeritud kujul ja see annab ta loomingule läbiniste värske ilme.

Üldiselt H. Eller'i loomingulist palet iseloomustavad ikka mingisugused püüded, tungid kuhugi kaugustesse, üle igapäev-

suse piiridest, uudismaile, erutatult, tõtates, peagu tagasivaatamatult.

Sisuliselt ta paelub aga eeskätt loogiliselt areneva muusikalise mõtte omapärasuse ja värskusega, siis huvitavusega ja mitte vähemal määral ka väljenduslikkusega, milles kunagi ei puudu omamoodi kulminatsioonid.

Ta kompositsioonitehnika erakordselt kõrge tase võimaldab tal oma sihiteadlikke kavatsusi alati läbi viia täiel määral. Nende realiseerimist helilise materjalina saadab ikka hää maitse ja teadlikult kultiveeritud tunnete tagasihoidlikkus.

Ta loomingu emotsionaalselt lüüriline üldlaad esitab küll kõrgemate mitmekesisemaid, peagu äärmusteni ulatuvaid tundeid ja meeleolusid, kuid seda kõike H. Eller annab neis piires, mis temale omaste kunstiliste tõekspidamiste järele kunagi ei osutu väljakutsuvaiks.

Oma tõekspidamiste teid mööda ta sammutab edasi kompromissideta, massi maitsetele allumata, neile silmi tegemata — aiva sirgjooneliselt!

*

Kui siiani oleme puudutanud vaid H. Eller'i loomingut siis ülekohtune oleks piirduda ainult sellega.

On veel teine ala, kus H. Eller'il on vastuvaidlematult silmapaistvad teened, see on muusikapedagoogiline ala ja nimelt ta kõrgemas astmes.

Peagu E. Vabariigi algpäevist kuni tänaseni H. Eller on töötanud õppejõuna, nimelt spetsiaalteooria- ja kompositsiooniklassi juhatajana Tartu Kõrgemas Muusikakoolis.

Küll ei ole ta sellelgi alal kunagi esile tõukkinud, vaid vaiksest, tagasihoidlikult oma õpilastega vaateid jaganud, neid juhitud ja süstemaatilise järjekindlusega nende teadmisi ning oskusi ja andeid arendanud.

Nii ta muusikaõpetajana oma suurepärase teadmiste, oskuste, laiade kogemuste, hää maitse ja kindla pedagoogilise rutiiniga on välja koolitanud mitmeid kipeste võimetega nooremaid heliloojaid ja muusikuid (näit. Ed Oja, A. Karindi, Ed. Tubin, O. Roots, K. Leichter j. t.), kes niivid juba iseseisvaina meie heliloomingus on saavutanud kindla positsiooni.

Et niivid lõpetada, siis mainigem veel, et H. Eller, ei heliloojana ega ka muusikapedagoogina, kunagi pole pretendeerinud populaarsusele. Küll aga on ta püüdnud meid veenda oma muusikaliste ideede tõepärasuses. Need ideed oma sisult on vanemaegsetega vahest küll eitavas suhtes ja laiemal publiku juures, kus vanade traditsioonide jõud on veel liig tu-

T. E. Selts „Lootus“ 60-aastane

14. märtsil tähistas Eesti Selts „Lootus“ oma 60. aastapäeva. E. S. „Lootus“ on asutatud 1877. a. Seltsi asutajaks ja esimeseks esimeheks oli J. Gerent, „Estonia“ seltsi tolaeaegne esimees, kes lahkus säält mitmete teiste liikmetega ettetulnud lahkavamiste pärast. Nii asutati üks meie vanemaist seltsidest, kes hakkas edendama laulu, muusikat ja näitekunsti.

Seltsi asutamisest päälle loodi kohe laulukoor. 1879. a. asutati ka puhkpillikoor, kuid kahjuks orkestrijuhi puudumise tõttu pidi puhkpillikoor oma tegevuse 1888. a. lõpetama.

Laulukooriga on aga lugu teisiti. Võib uhkusega konstateerida, et „Lootuse“ koor on sama vana kui selts ise. Esimeseks koorijuhiks oli sakslane Stange. Esimesed laulud lauldi saksa keeles, kuna eesti-keelseid laule oli vähe. Enne II Eesti üldlaulupidu, mis toimus Tartus 1879. a., asutati seltsi juure meeskoor eestlase A. Sepner'i juhatusel. See koor oli tollal nii kõrge tasemega, et sai II üldlaulupeol võistluslaulmisel II auhinna. Seltsi laulu-tegevus jõudis haripunkti 1880. a., sest siis korraldas „Lootus“ koos „Estoniaga“ Tallinnas esimese eesti laulupeo, mis üldlaulupidude seerias oli III.

Päälle laulupeo möödumist näitas koori-tegevus languse tendentsi, kuid 1882. a. alates näitab see uuesti tõusu. 1885. a.

hakkas meeskoor uuesti tööle K. Tärnpu juhatusel. 13. juulil 1886. a. peetakse I Harjumaa üldlaulupeav. 1896. a. korraldab „Lootus“ koos „Estoniaga“ Tallinnas VI üldlaulupeo. Tollal oli koorijuhiks J. Bergmann.

1911.—1916. on koorijuhiks A. Kikas. Tema juhatusel käib koor kontsertreisul Soomes, kus esinetakse suure menuga. Hiljem vaheldusid koorijuhid üsna tihti, kuni 1925. a. tuli tagasi A. Kikas ja oli koorijuhiks kuni 1935. aastani.

Praegu on „Lootuse“ segakooris 69 lauljat ja koorijuhiks on M. Laurimaa.

Oma 60-da aastapäeva tähistamiseks korraldas E. S. „Lootus“ 14. märtsil s. a. „Estonia“ kontsertsaalis piduliku aktuse. Avasõna aktusel ütles praegune seltsi esimees E. Poolgas, ja seltsi tegevuse üle, 60-ne aasta jooksul, kõneles J. Reintalu (esimees 1914—1916). Aktust kaunistas oma lauluga seltsi segakoor M. Larimaa juhatusel, ning solistina esines G. Pöderkrat (bariton).

Tervitusi ütlesid oma esindajate kaudu: Tallinna Linnavalitsus, Eesti Lauljate Liit, Tallinna Eesti Põllumeeste Selts, Tallinna Käsitööliste Abiandmise Selts ja Lauluselts „Leelo“. Telegraafiteel tervitasid hra Ülemjuhataja J. Laidoner, Pääministri k. t. K. Eenpalu, Haridusliit, „Estonia“. E. M. O. ja suur hulk muid eesti seltse, mis asuvad Tallinnas ja väljaspool.

gev, need oma radikaalsusega ei pääse igakord maksvusele, kuid sellele vaatamata Heino Eller on jäänud neile lõpuni ustavaks. Ja see ongi ta tugevus. Sellisena me loodame temalt veel üllatusi.

*

Publik ja arvustus ei ole H. Eller'i loomingu t kõige ta omapärasusega alati vahest küll kõige paremini mõistnud, kuid Friedebert Tuglas oma „Kirjanduslikkus päevaraamatus“ tabab naelapää pihta, üteldes:

„Arvustada ja hukka mõista üht uuen-dust on tuhat korda kergem, kui seda pooldada või vähemalt targu võitluse lõppu oodata. Kõik on hukkamõistja poolt: traditsioon, inimlik laiskus ja inimlik mõt-tetuimus.“

Need Tuglase sõnad sisaldavad kibedat, kuid paratamatut tõtt. Nii see on ikka olnud ja nii see ka jääb.

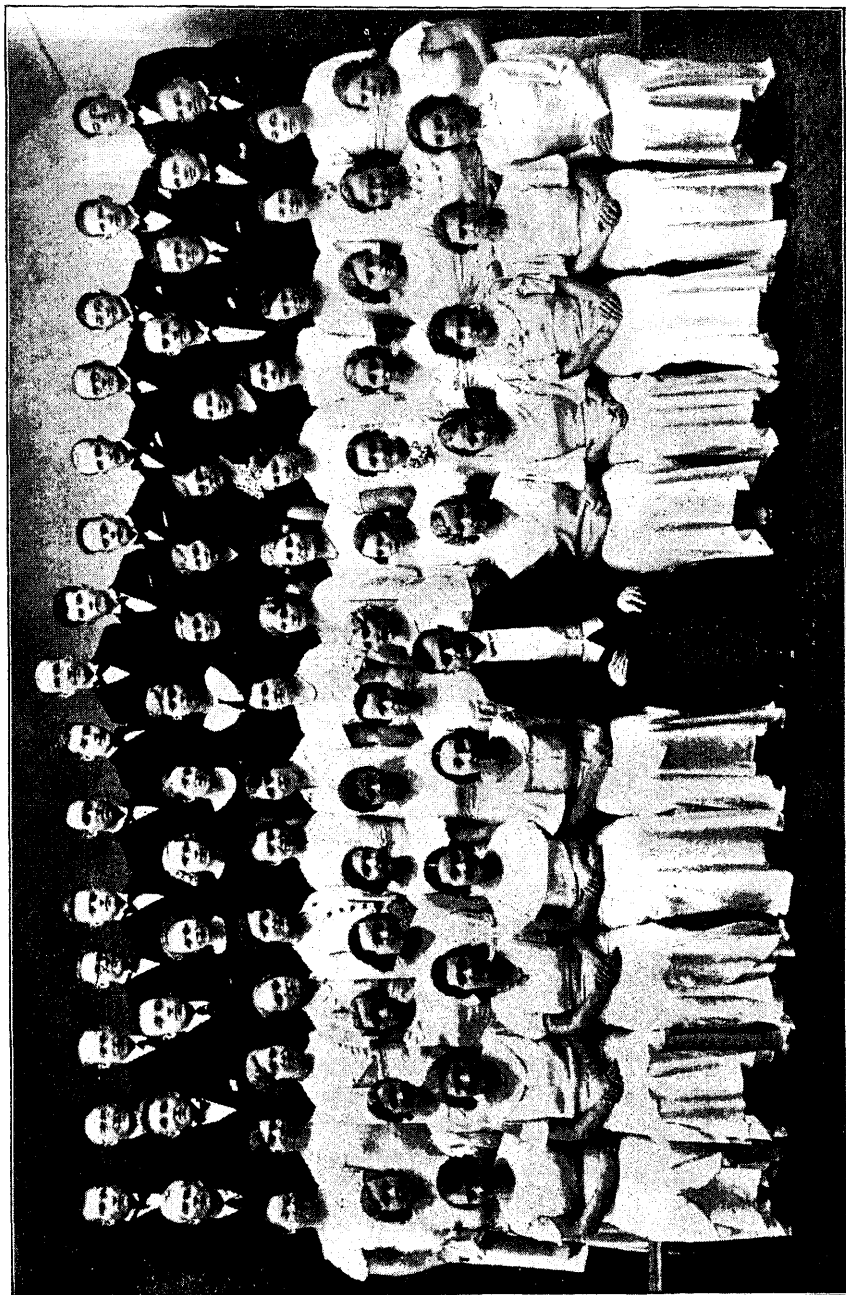
Siiski peaksime püüdma end pisutki lahti raputada kõigepäält tollest eelarvamuste tolmast, siis noist traditsiooni kam-

mitsaist, inimlikust laiskusest ja ka mõt-tetuimusest ning katsuma suhtuda noile H. Eller'i püüetele kooskõlalisel ajaga, mil elame. Peaksime püüdma arvestada ka neid psühholoogilisi põhjusi, millest heli-looja on lasknud end juhtida. Olgugi H. Eller'i kõlad on meile sageli uudsed ja harjumatud, peaksime püüdma siiski aru saada, et need on tingitud vaid puhtkuns-tlistest huvidest ja sellisena neid ka mõista.

Selles mõttes tervitame südamest austatud juubilari, kes on praegu oma mehi-emas ja küpsemas loominguas ning soovime temale tervist, jõudu ja raugematu energiat ning vaimuvärskest edasimatika-miseks ta töökspidamiste teedel.

Need väärtused, mis H. Eller'i looming meile on annud, kuuluvad kahtlematult meie helikunsti edurivi saavutiste hulka. Kindlas usus, et meie helikunst rikastub veel paljude sellistega — avaldame oma otsekohesemat õnnitlused.

Riho Päts.

Tallinna Eesti Setisi „Lootuse“ segakoor 60. a. juubeli puhul.

Meeskooride elu

Akadeemilise Meeskoori juubel

*JUHAN SIMM,
Akadeemilise Meeskoori esimene juht.*

Akadeemiline Meeskoor pühitas oma 25. aastapäeva 5. ja 6. märtsil.

Nimetatud koor on asutatud 1912. aastal. Seega kuulub ta meie vanemate meeskooride hulka. Koori esimeseks juhiks ja ühtlasi ka asutajaks on maestro Juhan Simm. Ta juhatas koori kuni 1924. aastani, ning juubelpäeval on J. Simm valitud aujuhatajaks. 1924. a. võtab koori juhtimise oma kätte Leenart Neuman, olles sellel kohal kuni oma surmani, 1932. aastani. L. Neuman'i surma järele valiti uueks koorijuhiks helilooja Richard Ritsing, kes on tänaseni töötanud Akadeemilise Meeskoori juures.

25-aastase tegevuse kestel on kooris laulnud üle 500 mehe. Säärane arv näitab, et kooris on olnud suur lauljate vaheldumine, mis tavaliselt mõjub halvasti koori tegevusele, kuid Akadeemilise Meeskoori juures pole see oma mõju avaldanud. Koor on esinenud viimase 10 aasta vältel mitmesugustel puhkudel umbes 120 korda. Pääle selle on käidud kontserteerimas Ungaris, Lätis ja Soomes. Kõik need esinemised viimase 10 aasta vältel kui ka varajasemad, on saavutanud täieliku tunnustuse nii kuulajaskonnas kui ka ajakirjanduses, milline asjaolu ütleb, et Akadeemiline Meeskoor on kõigiti ajataseks seisev koor minevikus kui ka olevikus.

Koori juubelipidustused algasid 5. märtsil peetud lipuõnnistamise jumalateenistusega, ülikooli kirikus. Jumalateenis-

tusel esines juubilar-koor ja soololaule esitas pr. Paula Neuman.

Surma läbi lahkunud koorijuhti L. Neuman'i ja lahkunud kooriliikmeid mälestati püstitõusmisega ja leinalaulu laulmisega.

Lipu õnnistamise toimetas rektor J. Köpp, keda assisteerisid 4 pastorit — koori vilistlast: praost A. Grünberg ja õpetajad A. Kruus, M. Ostrov ning J. Muru. Pärast õnnistussõnu ja palvet andis J. Simm lipu üle koori esimehele H. Pärnole sõnadega: „Sinu jaoks igavesti, kodumaa, kostku meie vabade meeste laul“. Lipp on valmistatud vilistlase A. Zolk'i kavandi järgi ja lipu annetajaks on koori vilistlaskogu.

6. märtsil toimus ülikooli aulas Akadeemilise Meeskoori juubelikontsert, mida oli tulnud kuulama hulk laulusõpru, seltskonnategelasi, vilistlasi ja akadeemilist peret.

Koor esitas rea uuemaid ja raskemaid laule meie meeskoori laulu-literatuurist, saades rohkete kiiduavalduste osaliseks, mille tõttu pidi andma lisapalasid. Osa kavast täideti koos koori vilistlastega. Erilist fuuroori tekitas kontserdi 3. osa, mida juhatas aujuhataja J. Simm, kandes ette enda „Oma saare“. Soolo-osa laulis koori vilistlane H. Saamets (Saebelmann), kes on esimene „Oma saare“ soolo-osa laulja selle laulu loomisel 25 aastat tagasi.

Tervitussõnu ütlesid ja andsid üle mälestusesemeid: Eesti Lauljate Liidu, üliõpilaskonna ajutise juhatuse, Riia koori „Dziesmuvara“, Akadeemilise Meeskoori vilistlaskogu, Tallinna Meestelaulu Seltsi, Üliõpilaskonna Segakoori, Tartu Meeste-

*RICHARD RITSING,
Akadeemilise Meeskoori praegune juhataja.*

Akadeemiline Meeskoor; keskel esireas juhataja R. Ritsing.

laulu Seltsi, Vanemuise Muusika-Osakonna, Salme Kanni naiskoori ja Võru Mees-
telaulu Seltsi esindajad. Rohkesti oli saan-
unud tervitusi ka traadi- ja kirjateel.

Juubelkontserdile järgnes koosviibimine
„Sinimandrias“, millest võttis osa koor, vi-

listlased ja rohkesti külalisi. Rektor J.
Kõpult saabus koosviibimisele tervitus-
telegramm, mille ettelugemise järele lauldi
„Vivat academia“. Tujuküllane koosviibi-
mine kestis hiljaööni, millega ühiselt lõp-
pesid ka juubelipidustused.

Eesti meeslaul kõlas jälle Poolas

See on teiskordne juhus, kus eesti mees-
laul kõlas Poola pinnal. Esmakordselt sün-
dis see 1934. aasta sügisel, kui Tallinna
Meeslaulu Seltsi koor oli sooritamas oma
Euroopa-turneed.

Seekord esitas eesti laulu Varssavis ja
Krakovis Tartu Meeslaulu Seltsi koor. Et
kontsertreis oli kõigiti hästi ette valmistat-
ud, seda tõendab tema hää kordaminek.

Tartust lahkus koor 20. veebruari õhtul.
Jõudes Eesti Valka, elas koor üle esimese
üllatuse, tervitustelegrammi Tallinna Mees-
telaulu Seltsilt. Daugavpilsis tervitas
Turmonti jaamaülem eesti laulumehi. Vars-
savi saabumisel oli jaamas vastas hulk
„Harfa“ koori liikmeid. Kuna „Harfa“
koor on külastanud varemalt Tartut, siis
leidis paljudel vastasolijate seas tuttavaid.
Koor asus ühiskorterisse St. Batory nime-
lisesse gümnaasiumi.

23. veebruaril toimus kontsert Varssavi

Konservatooriumi saalis, mis sisaldab um-
bes 600 kohta ja oli peagu väljamüüdud.
Nii koori ettekanded kui ka Arno Niitofi
soololaulud leidsid publikus sooja vastuvõ-
tu. Erilise menu osaliseks sai koor poola
rahvalauluga „Od Warszawy do Krakowa“.
„Tartu Meeslaulu Selts on toonud meile
ilusat seni tundmatut põhjamaa laulu...“
kinnitab Poola suurim ajaleht „Kurjer
Polski“.

Kontserdile järgnes öhtusöök Välisminis-
teeriumi Ametnike Klubis. Koosviibimisel
peeti kõnesid, milles mainiti Poola ja Eesti
hääd vahekorda.

24. veebruaril asetati pärg langenud sõ-
duri hauale ja vaadeldi Varssavi linna.
Samal päeval esines koor ka Varssavi jaa-
rios.

25. veebruaril jõudis koor Krakovi. Jaa-
mas olid vastas Krakovi linnavalitsuse esin-
dajad orkestriga. Pääle paaritunnilist

Uuemat muusikakirjandust

E. Aav: „Meeskoorilaulude“ I ja II vihk

Meeskooridele kirjutatud helindite arv paratamatult jääb sööti, võrreldes segakooridele pakutud repertuaariga. Heiloojad teavad, et segakoore on palju, meeskoore vähe; milleks siis vaeva näha aineliselt kahtlasele ja küsitavale turul, kui hoopis suurema eduga võib oma kaupa pakkuda laiadasemat väljamüüki töotaval alal. Nii jääb puht matemaatilistel kaalutlustel tagaplaanile erikoore (nais- ja meeskooride) repertuaari rikastamine ja nii peab igat erialal ilmuvat uudist tervitama erakordse südameilrukusega.

E. Aava meeskoorilaulude I vihk sisaldab kaks laulu. Esimene neist „Me oleme põhjamaa lapsed“ on üldiselt tuntud, seda on ette kantud nii kontsertsaalis kui laulupäevadel. Meeskoorile arranžeerituna ilmub ta nüüd esmakordselt ja tohiks pretendeerida veelgi suuremale menukusele. Arranžeerimisel autor on teinud mõningaid uuendusi, need tunduvad õnnestunuina ja meeskooridele sobivamaina.

„Me oleme põhjamaa lapsed“ teatavasti E. Lauljate Liidu poolt 1934. aastal korraldatud võistlusel pääses auhinnale. Seda arvatavasti julge harmonisatsiooni, meeleolulise võltsimatuse ja veel selle tõttu, et teos väga õnnestunult tabab

põhjamaa stiili omapära. Selle lauluga E. Aav esmakordselt enda loomingulisele arenemisteele annab ruumi süngoobi teadlikule tarvitamisele, — probleemile, mis viimasel ajal on muutunud väga akuutseks ja mille üle jätkuvad pidevalt sõnavõtud.

Järgnev laul „Neiule“ (J. Liiva sõnad) rajaneb peamiselt meloodilisusele ning meeleolutsemisele. Teose lõpus leiab aset suur dünaamiline tõus. Hooolimata näilisest kõrgest tessituurist (si-bemoll) osutub laulu ettekanne siiski kergeks, tänu muusikalise fraasi voolavusele.

Teine vihk sisaldab üheainsa laulu „Hommiik“. Laul on üldiselt tuntud segakoori ettekandeist, meeskoorile arranžeerituna peaks ta pakkuma hästi võimsat efekti. Teos kujutab maaelu idüllit, trio osas peegeldub karjapoiisi unistav-igatsevat meeleolu. Foneetiline efekt „kill-kall“ nõuab koorijuhilt teadlikku käsitamisoskust. Täishäälikuid peab võimalikult vähe kuuldavale tooma ja kogu tähelepanu panema l-tähe rõhutamisele, mis imiteerib karjakella. Mitte „kiilkaal“, vaid tingimata „kill-kall“, mida lühem „i“ ja „a“, seda parem.

Teost võib lugeda üheks õnnestunumaks E. Aava toodangus, tema ettekandeid meeskooride poolt jääme huviga ootama.

V. L.

puhkust järgnes linnaga tutvumine. Öhtul oli kontsert Krakovi „Stary“ teatris. Täissaal võttis meie laulumehi vastu suure aplausiga. Kontsert toimus Krakovi linnapresidenti dr. H. Kapliki patronaazi all ning tema ettepanekul hüüdis publik kolmekordse „Elagu Eesti“ enne kontserdi algust. Kontsert möödus suure menuga ja koorile hää laulu tunnustuseks annetati Krakovi linnapresidenti poolt loorberipärg Poola-Eesti rahvusvärvidega, millele märgitud: „Eesti meisterkoorile Tartu Meeslaulu Seltsile“. Veel annetasid pärgi ja lilli Krakovi lauluselts „Eho“, Krakovi linnaametnike koor ja Krakovi presidendi abikaasa. Mälestusesemeid annetas konsul Boehm ja Krakovi Akadeemiline Meeskoor. Vaimustus, mis tõusnud haripunkti, jätkus isegi veel tänaval, kuna Akadeemiline Meeskoor tervitas meie lauljaid lauluga tä-

naval, millele ka tartlased vastasid samaga.

Jõudes Varssavi tagasi olid jällegi lahedad sõbrad ja tuttavad vastas. Jällegi kõlasid vastastikused tervitused ja laulud, kuid seekord juba lahkumiseks. Nii jätkus sõbralik jumalagajätt kuni Turmondi jaamani, kus sama jaamaülem, kes eesti laulumehi esimesena tervitas Poola pinnal, hüüdis nüüd viimasena eesti keeles „Elagu Eesti“, millele vastati: „Niech zhyje Polska“ („Elagu Poola“).

Nii jõuti õnnelikult Tartu tagasi. Igal mehel kuhjaga kaasas parimaid mälestusi ja ilusaid elamusi. Kõik need loorberipärgid ja mälestusesemed, mis kaasa toodud nii Varssavist kui ka Krakovist, jäävad püsivaks tõenduseks eesti meeslaulust mis kõlanud Poolas Tartu Meeslaulu Seltsi nimel ja E. T u b i n a valitsuskepi all.

Irving Schwerké: „Tähelepanekuid ja usutlusi“

Views and Interviews by Irving Schwerké (Les Orphelins-Apprentis d'aveuils, Paris 1936).

Pariisi tuntud muusikakriitikult Irving Schwerké'lt ilmus hiljuti ingliskeelne essee kogu „Tähelepanekuid ja usutlusi: (Views and Interviews), mis sisaldab 27 esseed muusika ja muusikute üle. Sellele äsjailmunud paarisajaleheküljelisele raamatule on eelsõna kirjutanud New-Yorgis ilmuva maailma suurima muusika nädalalehe „The Musical Courier“i“ päätoimetaja ja muusikamaailmas laialt tuntud muusikaarvustaja Leonard Liebling. Ta rekomendeerib raamatu autorit kui väga haritud, mitmekülgset ja teravapilgulist asjatundjat heli-, kujutavkunsti ja kirjanduse alal. Kuid raamatut läbi lugedes on selletagi selge, et siin on tegemist autoriga, kellel muusikamaailma eliidiga on laialdasi kokkupuuteid ja kes noist saadud muljeid oskab asjatundlikult, huvitavalt ning paeluvalt edasi anda. Raamat, mis sisaldab autorilt siin-säl perioodilistes väljaannetes ilmunud artikleid mitmesuguste aktuaalsete muusikaliste küsimuste üle, on avaldatud nüüd nende artiklite kogusena ja peab ütleva, et pakub sellisena suurt huvi.

Sisuliselt siin haaratakse kõige mitmekesisemaid muusikalisi küsimusi, nagu muusika-loomingulisel ja interpreteerival nii ka muusikaorganisatsioonilisel ja isegi muusikaajaloolisel alal. Kuna autoril on ilmseti häid sidemeid muusikamaailma silmapaistvamate suurustega, siis kokkupuuteist nendega oma terava tähelepanu najal ta annab siin palju niisugust materjali, mis muis käsitlusis on jäänud silmapaari vahele. Selle raamatu kaudu me tutvume nii mõnegi kuulsusega ka inimesena ja see lähendab meid neile paremini kui tavaline nokitsemine üksikasjades.

Loovmuusika alal märgigem siin haruldast elavas käsitelus toodud selgepilgulisi tähelepanekuid niisuguste tuntud suuruste kohta, kui C. Saint-Saëns, Paul Dukas (eriti pälvivad tähelepanu viimase muusikapedagoogilised vaated, mis siis elava keskusteluna on edasi antud), M. de Falla ja S. Prokofjev. Siis, tänu autori soojalt läbituntud väljendusele, meis tekib huvi mõned aastad tagasi surnud prantsuse helimeistri René Lenormandi vastu, keda on nimetatud prantsuse Schubert'iks eriti ta lihtsa, kuid haruldase viisirikkusega paeluvate laulukogude tõttu. Samas me tutvume huviäratavalt ka kahe nooremassa generatsiooni kuuluva tähelepanudavama prantsuse heliloojaga, nimelt George Migot ja Jean Cartain'iga. Lühike, kuid sisukas vestlus itaalia helimeistri Giorgio

Chedini'ga teemal — mida on itaalia muusika annud üldmuusikale — valgustab huvitavas diskussioonis itaalia muusikamehe vastavaid seisukohti. Väga elavalt joonistatud ja huvitavaid usutlusi antakse tervelt realt vanemasse generatsiooni kuuluvailt interpreetidelt, nagu maailmakuulsailt lauljailt Emma Nevada'lt, Minnie Hauk'ilt, ka Lucica Fugère'ilt, kelledest nii ühel kui teisel on olnud kokkupuuteid, ühiseid kontserte ja sõprussidemeid niisuguste juba peagu legendaarseks muutunud kujudega, kui Wagner, Liszt, Verdi j. t. Erakordset huvi pakub artikkel prantsuse klaverimängu kunsti isast Francis Planète'st ja imetlust äratav, kuidas kuulsa cellisti Maurice Eisenberg'i poeg, väike Pablo Eisenberg (oma isa õpilane) annab isa asemel usutluse ja käsitab kaasaegseid muusikalisi probleeme otse fenomenaalse kodusega. Ebausutavana näib vaid poisi vanadus — 13 kuud! (Kas mitte 13 a.?) Praeguselt Pariisi Ooperi direktorilt Jacques Rouché'lt kuuleme usutlusena rea huvitavaid seisukohti tema poolt juhitava teatri tänapäeva aktuaalsemate küsimuste kohta. Aktuaalsemaid artikleist märgigem niisuguseid kui „Mõtteid moodsast muusikast“ ja „Ärilisi küsimusi kunstis“. Ajaloolist huvi pakuvad „Pariisi ooper 1669—1936“ ja „Napoli konservatoorium“ ja mõned teised. Pääle siin lühidalt refereeritute on veel terve rida usutlusi ja artikleid, mis kõik nii või teisiti elavat huvi võivad pakkuda neile, kes tahavad pilku heita ka laiemasse muusikamaailma ta intiimsustega. Raamatu eriliseks väärtuseks ta rikkalik materjali kõrval on aga autori läbiniste elav käsitlusviis, mis lugejat kuivade targutustega kunagi ei koorma, vaid otse vastuoksa — osutub kõigiti paeluvaks vestluseks ühelt palju liikunud ja näinud muusikult, kes oskab oma muljeid ja-gada ladusa mõnususega.

Riho Päts.

Oodatavaid kontserte „Estonias“.

4. aprillil sümfooniakontsert.	Juhatab V. Bierdjajev.
9. „ sümfooniakontsert.	Juhatab V. Bierdjajev.

Kaastegevad: EMO segakoor, M. Tarras (tenor), V. Veigart (bariton) ja J. Simon (alt).

21. aprillil klaverikunstnik F. Ellegard'i kontsert.

Muusikamuuseum 3 a. avatud

Vaateid Muusikamuuseumi väljapanekutele.

1-sel märtsil s. a. möödus kolm aastat Muusikamuuseumi avamisest. Muusikamuuseum on oma alal esimene sedalaadi asutis Baltimail. Oma lühikese tegevuse kestel on muuseum suutnud võita üldise tunnustuse ja tal on väljavaateid täieliseks väljaarene-miseks oma erialal.

Muuseumi saamisluugu. 1931. aastal muudeti helilooja Peter Süda Mälestuse Jäädvustamise Ühing Muusikamuuseumi Ühinguks. Esimesed kogud ja korjandused on seega pärit P. Süda surmast, s. o. 1920. aastast. 1933. aastal olid muuseumi kogud esmakordselt välja pandud juubelilaulupeo näitusel Tallinnas Konservatooriumi saalis. Samal aastal saadi ka Tallinna Konservatooriumilt ruumid muuseumi tarvis. Pärast ümberehitamist avati Muusikamuuseum neis ruumes 1-sel märtsil 1934. aastal.

Muuseum sisaldab — üle 400 numbri väljapanekuid rahvapillide, rahvusvaheliste pillide, rahvalaulikute-pillimeeste mälestuskogude, eesti helikunstnike mälestuskogude ja laulupidude alalt. Pääle selle on kogusid laos.

Muuseumi juures asub muusika- arhiiv, kuhu kogutakse materjale meie muusikakultuuri alalt üldse. Ainult eluloo- liste andmete ja mälestusmaterjalide osas rahvalaulikute-pillimeeste ja helikunstnike kohta leidub arhiivis üle 100 kausta.

Elava osana rahvamuusika, kombe- ja mängudevara alalt korraldas muuseum 1932—1936. aastal 9 ringreisü üle-eestilises ulatuses kahe isesu- guse eeskavaga vanade rahvalaulikute ja pil- limeeste esinemisel.

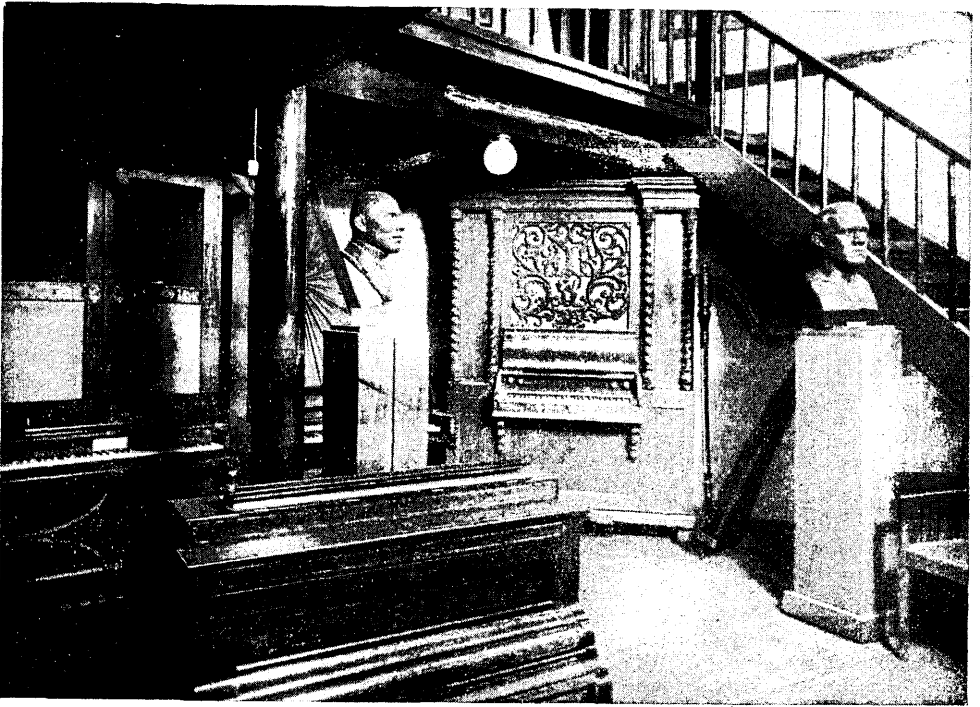
I-se eeskavaga — rahvalaul, pillimuusika ja rahvatantsud — külastati 104 saali ja anti 193 ettekannet 34.960 kuulajale.

II-se eeskavaga — rahvalaul, pillimuusi- ka, kombed, mängud ja rahvatantsud — ja uue tegelaskonnaga külastati 189 saali ja anti 377 ettekannet 62.985 kuulajale.

Kokku on muuseum kahe ülalmainitud eeskavaga korraldanud 570 ettekannet 97.945 kuulajale.

Vanim esineja oli 82 a. ja vanim kuulaja 102 aastat vana.

Ainelist toetust muuseum ringreisude kor-

Vaateid Muusikamuuseumi väljapanekutele.

raldamiseks ei saanud. Lõbustusmaksu aga tasuti ettekannetelt omavalitsuste kasuks 1481 krooni ja 76 senti.

Heliplaate rahvamuusikast valmistati esmakordselt 1936. aastal Muusikamuuseumi korraldusel, Riikliku Propaganda Talituse toetusel, Riigi Ringhäälingu kaasabil ja Eesti Rahvaluule Arhiivi osavõtul.

10-lt vanalt rahvalaulikult ja 10-lt pillimehelt kirjutati palasid 30-le heliplaadile à 6 minutit, seega ettekandelt 3 tunni ulatuses, mis tehniliselt hästi õnnestusid.

Ainelisi toetusi hakkas muuseum saama alates 1935-st aastast, s.o. üks aasta pärast muuseumi avamist. Muuseum asutati ja avati tegelikult Muusikamuuseumi Ühingu ja seltskonna otsesel ettevõttel, toetusel ning kaasabil majandusliku kriisi aastail. Ruumid on olnud Tallinna Konservatooriumilt tasuta tarvitada.

1935. aastal toetas Kultuurkapital muuseumi 400 krooniga ja Tallinna linn 100 krooniga.

1936. aastal toetas Kultuurkapital muuseumi 600 krooniga ja Tallinna linn 100 krooniga.

Seega on muuseum senini saanud toetusi üldse kokku 1200 krooni. Tallinna linna toetus on õieti selleks antud, et linna koolide õpilased võiksid muuseumi külastada makсутa.

Muuseumi külastasid — 1934. a. 229 isikut, 1935. a. 771, 1936. a. 674 ja 1937. a. kuni 20. veebruarini 75 isikut. Seega kokku 1749 isikut. Väljastpoolt Eestist oli külastajaid — Soomest, Rootsist, Lätist ja Inglismaalt.

Muuseumi liikmeskond koosneb helikunstnikest ning teistest muuseumimõtte pooldajast väga mitmesugustelt kutse- ja tegevusaladelt.

Huvi muuseumi vastu kasvab!

„Kaasaegses muusikas, just nagu kirjanduse ja maalikunsti alalgi, leidub parvena väikesi papa-poegi, kes spekuleerivad ainuüksi arvustuse hirmumisele.“

(H. Béraud.)

„Lapsed vajavad enam eeskujusid, kui arvustust.“

(Joubert.)

Ooper ja kontserdid

Tallinn

Sümfoonikontsertide arv käesoleval hooajal kipub praeguse tempo juures jääma kasinaks. Teatavasti neid pidi antama kokku kümme, kuid märtsis jõuti alles neljandani. Et siiski normi täita, peaks vastu kevadet korraldatama veel kuus sümfooniakontserti. See aga kujuneks ülepakkumiseks — ja päälegi aegadel, kus inimesed otsivad juba rohkemal määral lahutust väljaspool kinniseid ruume. Seega paistab, et käesoleval hooajal mainitud ala edustamises jääb midagi nagu võlg.

Neljandat sümfooniakontserti juhatas küllalisena R. Schulz-Dornburg, keda tunneme juba möödunud hooajast. Ta on võimetega dirigent, kes suudab tungida teoste meeleollu ja valitseda orkstrit küllaldaste väljenduslike saavutiste pakkumiseks. Ainult liigutustes ilmneb natuke ülearususi. Kontserdi põhipalaks oli valitud J. Brahms'i sümfoonia nr. 3, milline on võrdlemisi vähekuuldud. Teos osutub õige nõudlikuks varjundusliku täitmise mõttes. Eriti nihutab nüansseerimise vajaduse esile meeleolude ühtivus reastatud osade vahel. Algupärase väikese koosseisuga anti R. Wagner'i „Siegfriedi idüll“, mis aga ei pääsnud loodetud mõjuvusele. Nimetada jääks R. Strauss'i valss ooperist „Roosikavaler“. Kõige elavam mulje tekitas R. Stephan'i helitöö „Muusika orkestrile“, mis annab tunnistust komponisti suurest talendist ja silmapaistvatest oskuslikest võimetest. Üldine ettekannete läbiviimine arenes võrdlemisi edukalt.

Tallinna Töölistemuusika Ühingu orkester N. Goldschmidt'i juhatusel esines kontserdiga, mille kava sisaldas peagu terve ulatuses slaavi muusikat — čehi ja vene heliloojate toodangut. Programmiga pakuti võrdlemisi häid teoseid. Ettekannetega üldiselt tuldi toime kaunis rahuldavalt, kuigi mõningad nõudlikumad kohad sooritati umbkaudu. Solistina astus üles Saint-Saens'i klaverikontserdi (nr. 2) esimese jaoga A. Jurich, täites oma osa kindlusega ja küllalt meeleoluliselt. Orkestri saade anti juure sobivalt. O. Presnikov laulis paar pala hää kunstimaitses P. Presnikov'i ilmekal klaverisaatel.

Kõige rikkalikumaks möödunud kuu jooksul kujunes kooride esinemine. Oma saavutusi nendest näitasid umbes pooltosina ümber.

Järjekorras esimesena astus üles raudteelaste kultuurühingu „Raudami“ segakoor K. Leinuse juhatusel. Lauljaskonna moo-

dustasid umbes 125 liiget, kusjuures meeshääli naiste kõrval oli suhteliselt külluses. Praegu võib koori vokaalselt nimetada hästi komplekteerituks. Esineti distsipliinikalt, kõlapuhtalt ja painduvusega juhataja soovide järgi. Eeskava sisaldas ülekaalukalt eesti autorite loomingut, kusjuures ka väärtuse külg püsis hinnataval tasemel. Edukamad olid publiku juures lõõvama ilmega palad. Hääd vaheldust pakkus solistina čellokunstnik A. Karjus, avaldades ennast tublilt nii tehnilise kui tõlgitseva täitmise poolest. Klaveriosa ühes solistiga ja kooriga viis läbi vastutavalt P. Presnikov.

Elujõulise rühmitusena esines G. Ernesaksa juhatusel Tallinna Naislaulu seltsi koor, milline on asutatud alles paari aasta eest ning astus praegust nime kandvana üles esmakordselt. See sajaliiikmeline kogu osutub ka seesmiselt väärtustelt hinnatavaks. Koor laulis väga hää distsipliiniga, kõlapuhtalt ja painduvalt. Maitsekalt koostatud kava hoolika ettevalmistuse juures jättis õige siduva mulje. Meie omaloomingule oli programmis antud väärrikas koht. Koori esimeste õnnestunud samumude järgi võib organisatsioonile ennustada edurikast tulevikku. L. Adler solistina laulis hää kõlavusega ja samuti kunstilise maitsega. Z. Aumere oli võimeline äratama tähelepanu noore viulimängijana. G. Triip oma osa kooriga täitis rahuldavalt. Kontserdi tegid edukalt kaasa E. Brauer — flööt, P. Presnikov — klaver, — ning Riigi Ringhäälingu ansambel.

ÜENÜTO segakoor A. Kase metsa juhatusel laulis sedapuhku umbes 85-liikmelises koosseisus, — nõnda siis endisest väiksemana. Aga praegune arv osutub küllalt suureks ülesannete eduka täitmise jaoks. Nüüdset tasakaalu häälerühmade vahel võib pidada peagu loomulikuks. Koor laulis võrdlemisi hää kõlapuhtusega ja paindus küllaldaselt varjundite andmiseks juhataja soovide järgi. Kava oleks võinud sisaldada meie omaloomingut rohkem ning kanda pisut värskemat ilmet, kuigi osa palade valiku suhtes tuleb väljenduda hindavalt. A. Niitof solisti kohal laulis temale omase sisukusega, ehkki ta polnud just kõige paremini hääles. Vastutavalt nii solisti kui saatja ülesannetes esines pianist H. Höpfel. Klaverisaate koori juures sooritas U. Kase mets.

Isamaaliidu Tallinna osakonna segakoori tuleb võtta päris uue üritusena. Kuigi see hiljutise asutamise puhul koosnes päämiselt „Kalju“ endistest lauljatest, on nüüd viidud

läbi üsna ulatuslik puhastamine ja ümberkujundamine. Praegune koor osutub õieti värskest komplekteeritud rühmituseks. Nais- ja meeshäälele tasakaal on kõigiti sobiv arvuliselt — 3:2 — ning samuti kõlajõu poolest. Noortest liikmetest moodustatud koosseis (üle saja laulja) esineb värskest. Mõõdunud kontserdil ülesannete läbiviimine H. Roosma juhatusel puhtuse ja kindluse mõttes õnnestus võrdlemisi hästi. Kuigi kavas paigutatud palad ei haaranud just eriliste raskuste järele, leidis nende hulgas mitmeid üsna nõudlikkegi. Programm koosnes tervena eesti heliloomingust. Solistidena esinesid konservatooriumi õpilased M. Veinmann — sopran ja Z. Aumere — viiul, olles mõlemad sümptaatsed ja edukad. Saatjana hää vilumusega toimis P. Presnikov.

„Lootuse“ 60-aastase tegutsemise tähtpäeval seltsi segakoor M. Laurimaa juhatusel kandis ette rea numbreid. Nagu ülesastumise selgus, on koori juures viidud läbi ümberkujundamisi. Käesoleval puhul nais- ja meeshäälele ülekala arvuliselt oli küll võrdlemisi suur, kuid antud raamidest pakuti hindamist vääriivat esinemist. Laulud kõlasid hästi puhtuse mõttes ja ilmetav väljenduminegi toimus õnnestunult. Eeskava sisult oli üsna kaaluv; raskuse poolest seisis valimik keskmiste nõuete tasapinnal. Enamaprosendilisel anti eesti heliloomingut. Väga väärtuslikku ettekannet pakkus orelikunstnik H. Lepnurm rea numbritega. Baritonistina G. Põdekrat laulis õpilase kohta hindamist teenival. Mainitud juubeliaktusel oleks osutunud sobivamaks päevakohase kava koostamine ainult meie oma autorite loominguks.

Tallinna Linnateenijate Meeskoor A. Karindi juhatusel andis kontserdi, mille kaudu ilmnesid selle lauluorganisatsiooni hääd püüdmised süvendatud tööks. Eeskava oli õpitud kätte suure kindlusega. Numbrid kõlasid puhtasti, ning jätsid ilmetamiselt soodsa mulje. Teoste valimik osutus maitsekaks. Eesti heliloomingu kõrval leidis ka mõned palad soome autoritelt. Väärtuslikke ettekandeid pakkus tenorilaulja R. Jõks. Samuti hääd esinemist kuulsime T. Koch'ilt nii solistina kui tasakaaluka saatjana klaveril.

Omanimelise kontserdi andis meie noor orelikunstnik H. Lepnurm, keda praegusel silmapilgul peame üheks paremaks selle ala esindajaks kohapää. Tehniliselt tase-melt ta on jõudnud õige kauge küpsuseni. Nende oskuslike võimete kõrval ta omab hää vaistu värvide kasutamiseks ja erksa maitse teostele nende kunstipärase ilme andmiseks. Mitmekesine ning sisukas eeskava esitas täitjale rohkeid nõudmisi, millistest kontsertant seisis üle kindla välitvusega.

Kaasesinejana R. Palm pakkus väärika tehnikaga ja ilmeka tõlgitsemisega viiulisoolosid. T. Kroon laulis rea numbreid meeldiva vokaalse täitmisega ning seesmise soojusega; paari pala juures hää pisut kaldus kerkima. Saated sooritas osavalt H. Lepnurm.

A. Grečaninovi isiklikul osavõtul akompaneerijana toimus tema laulude ettekandmine T. Makušina poolt. See meid esmakordselt külastanud lauljanna on praegu juba küllalt kõrgetes aastates selleks, et veel täielise värskestusega püsida oma ala esin-daval kohal. Nüüd ta ennemini suudab mõjuda sisulise küljega, jäädes aga sääl rohkem võlgu, kus tuleb lüüa läbi päämi-selt särkevusega vokaalkunstis. A. Grečaninov saatjana ei väljendanud just erilist painduvust. Kokku eeskava täitmine jättis mulje keskelt läbi antud tõlgitsemisest. Programm ise sisaldas mitmeti huvitavaid numbreid. Suurim tähelepanu õhtu jooksul oli publikus koondatud helilooja persoonile.

Kaks kestva kavaga kontserti andsid Brüsselis võistlustele sõitvad noored viiul-kunstnikud V. Öunapuu, V. Alumäe, Z. Aumere ja E. Liivak. Esimesel õhtul mängiti orkestri saatena R. Kulli juhatusel, teisel aga kanti ette teoseid klaveri akompanimendiga ja viiulile üksi. Kontserdid kahtlematult olid hääks ettevalmistuseks kandideerijatele ning andsid samuti ülevaadet nende võimete kohta hindamist toimunud žüriile kui ka teistele kohalviibijatele. Üldiselt võistlejad ilmutasid kaunis häid suutmisi tehnilise ettevalmistuse ning sisulise täitmise poolest. Igatahes ei puudu alused lootusteks, et meie kandidaatidest võivad kujuneda väärikad kohaletulijad.

Ed. Visnapuu.

Tartu

Käesoleva aasta algus kujunes Tartus võrdlemisi kontserdivaeseks. Suurimaks sündmuseks oli helilooja Heino Elleri 50. aasta sünnipäeva pidulik kontsert juubilari helinditest. Heino Eller on eesti loovmuusika silmapaistvam kuju. Tema loom-ing on tulvil peent ja haaravat muusikat, mis väljendatud erakordselt arenenud teh-nika ja hää maitsega. Heino Eller omab põhjanevane tähtsuse eesti modernmuusika rajamisel — seega meie rahvuslik suurkom-ponist, kes muusika-ajalukku jääb püsima kõrge eeskujuna. Kõneall olev kontsert andis vaid tagasihoidliku löike tema arvurik-kast loominguks, kusjuures orkestriteoste va-likul tuli arvestada Tartu juhuslikult sobi-tatud orkestri koosseisu. Kontserdi kavas orkester kandis ette Ed. Tubina kindla-

käelisel ja maitsekal juhtimisel kaks sümfoonilist pilti („Koit“ ja „Videvik“) ning sümfoonilise poeemi „Õõ hüüded“. E. Akad. Helikunstnike Seltsi keelpillide kvartett tõi kuuldavale tema keelpillide kvarteti nr. 2. Viiulisonaadi esitased E. Turgan ja V. Tilling ning mõned klaveripalad esitas L. Milk. Kõik ettekanded leidsid arvuka kuulajaskonna poolt vaimustatud osavõttu ning juubilar sai tormiliste kiiduavalduste osaliseks.

Akadeemiline Meeskoor pühitses märtsi alul 25. aastapäeva juubelit piduliku kontserdiga ülikooli aulas. Juhatas R. Riitsing. Kontsert kujunes selle koori üheks paremaks saavutiseks. Nim. koor on alati esinenud tagasihoidliku tõlgitsusega, kus esikoht on antud lüürilisele elemendile. Juba varem, pääle koorijuht R. Riitsingu välismaa-reisu, oli märgata ettekande surumist erilise sordiini alla, siis aga ei pääsnud see mõjule, kuna selle läbiviimine nõuab suurt tööd ja aega. Seekordsel kontserdil õnnestus see märksa enam. Tehniline väljatöötus jättis soodsa mulje. Kava lõpposas esines koor viilistlastega koori esimese juhi ja asutajaliikme J. S. im mi juhatusel. Solistina esines sopran Paula Neuman, kes esitas Tubina, Ernesaksa j. t. laule.

Tartu Meeslaulu Selts pääle reisi Poolasse korraldas „Vanemuises“ kontserdi sama kavaga, mis Varssavis ja Krakovis suure menu osaliseks oli saanud. On suur riisiko suure kooriga sooritada nii kaugel välismaa-reisu. Meie riigi valitsus ja välispropaganda asutised peaksid siin tagantjärele toetama nim. julget ettevõtet. Kava oli koostatud eesti heliloomingust, kus oli esitatud meie nimekamaid komponente mitmest ajajärgust. Enam kui kunagi varem pääses mõjule üksikute häalerühmade kokkusulavus ja harmooniline terviklus. Nim. koori suurimaks vooruseks on alati olnud rütmiline kindlus ja selgus, tänu Tubina hääle rütmitudede, mida ka seekord peab alla kriipsutama. Solistina oli kaastegev bariton Arno Niitof V. Tiltinguga klaveril, kes esitas M. Saare, Ed. Tubina j. t. laule.

Tartu Üliõpilasgakkoor andis ülikooli aulas oma 42. kontserdi Enn Võrgu juhatusel. Arvult koor on muutunud väiksemaks, kuid kvaliteedile tundub see olevat kasuks. Materjal on võrdlemisi ühtlane ja sile. Kogu kava, mis koosnes päämiselt eesti heliloomingust, viidi läbi viimistletult ja distsipliinikalt. Kohati pidanuks siiski fortega ettevaatlikum olema, et ära hoida forsseerimist. Solistina astus suure eduga üles noor 14-aastane klaverikunstnik Heljo Sepp, esitades hästi viimistletult Chopin'i b-moll skertso ja Liszt'i „Kellukesed“.

Jaanuari alul külastasid tartlasi Tüüringi laulupoisid oma kontserdiga. Mainitud koor

on arvult keskmine ja sama võiks ka tema kvaliteedi kohta ütelda. Nagu kõikidel saksa kooridel, nii ka siin enne kõike kergib esile kindel intonatsioon, mis ei väärata isegi raskemates modulatsioonides, millele seltsib veel pehme ja ühtlane häälevärving. Kui siia veel juure lisada võrdlemisi kindel rütmiline väljatöötus, siis oleks ka nimet. kõik mainimisväärsed voorused. Kunstilist elamust oli vähe.

Arno Niitof esines veebruari alul kontserdiga „Vanemuises“. Kontsertant on üks meie silmapaistvamaid lauljaid. Võrreldes tema iseseisva kontserdiga paar aastat tagasi, peab märkima tunduvaid edusamme tooni sünnitamises ja kõlalises kandvuses. Tõlgitsuselt Niitof on peenemaitseline ja intelligentne kunstnik. Tähelepanu vääriv oli juba üksi tema soliidne kava valik. Palade esitamisel jäävad tagaplaanile efektid, eluõigust antakse enne kõike muusikaliste ideedele, ning seda arenenud maitsega ja asjatundlikkusega. Saade Bruno Luck'ilt oli hästi tasakaalustatud ja diskreetne ning kooskõlastatud solisti väljendustega. Publikut oli rohkesti.

„Vanemuises“ esines veel lauljanna Tatjana Makušina, esitades tuntud komponisti Aleksander Grečaninov'i laulu. Saalitäis rahvast aga kahjuks pidi pettumuse osaliseks saama. Kuuldust võib olemata, et Makušina kunagi on olnud laulja, kuid praegu tema esinemine muutus väheütleavaks. Kompositsioonilt Grečaninov'i laulud on küll lihtsa ülesehitusega, kuid nad on meeleolukad ja vaheldusrikkad. Ses suhtes võis kogu õhtuga rahule jääda. Klaverisaade heliloojal endalt oli huvipakkuv.

Solistidest esines veel iseseisva kontserdiga Liis Kopl-Wiegandt, pakkudes eesti, vene, saksa j. t. heliloojate laule ja aariaid.

Oma algatusel ja riisikol korraldas „Vanemuises“ sümfooniakontserdi rootsi dirigent David Hait. Kui veel mainida jazz-kvarteti „Dana koori“ kontserti, siis on nimetatud ka kõik, mis viimase veerandaasta jooksul Tartu muusikaelus on nimetamisväärsed.

Ed. Oja.

Valga

11. jaanuaril andsid viiulikontserdi „Sädeme“ saalis noored viiulikunstnikud Hubert ja Zelia Aumered. Esimeses osas oli haarava mõjuga Bach'i kontsert kahele viiulile ja klaverile, mis esitati õige bravuuriselt. Klaveri osa sooritas suure eduga Thekla Koch. Zelia Aumere esinemine näitas, et temast võib loota esmajärgulist viiulikunstnikku. Teises osas

esitas Hubert suure eduga kõrge kunstilise tasemega rea uemate heliloojate palu (Ysaye, Ravel, Szymanovski, päälle selle Paganini ja Wieniavski). Lisapalana esitati hoogsalt Bazzini „Kääbuste tants“. Klaveril saatis väga sobival ja andumusega Thekla Koch, kinnitades oma esmajärgulist saatjavõimet.

23. veebruaril korraldas Ühisgümnaasium „Sädeme“ saalis oma traditsioonilise aastapäevapeo, mille kava suurem osa sisaldas muusikalisi ettekandeid. Esinesid kooli keel- ja puhkpillide orkester J. Madisson'i, keskkooli tütarlaste koor Helmi Valdmaa juhatusel ja gümnaasiumi segakoor insp. Fr. Klementi juhatusel, esitades rea uemaid eesti heliloojate segakoori laule (E. Oja „Kanga kudumise laul“, J. Jürgenson'i „Rukki-rääk“, G. Ernesaksa „Hakkame, mehed

minema j. t.). Suurema asjana kanti ette samalt segakoorilt kooli sümfooniaorkestri kaastegevusel A. Kapi kantaat „Päikesele“. Publikut oli täis-saal ja ettekanded võeti vastu sooja poolehoiduga. Samuti väga soojalt võeti vastu noore klaverikunstniku keskkooliõpilase Heljo Sepa esinemine, kes suure eduga esitas Chopin'i — skertso ja lisapalana ühe Chopin'i prelüüdi.

13. märtsil korraldas Ühisgümnaasiumi vanemate komitee sama kooli saalis kontsert-õhtu, mille kavas olid gümnaasiumi segakoori laulud ja A. Kapi kantaat „Päikesele“, kooli orkestri ettekanded ja noorte solistide — gümnaasiumi õpilase Raim. Sepa (viulul) ja Heljo Sepa (klaver) ettekanded. Publikut keskmiselt ja suhtumine ettekandesse soe.

F. K.

Kutsemuusikute elu Muljeid kutsemuusikute parlamendist

Veebruarikuu viimasel päeval kogunesid üle Eesti kokku kutsemuusikute esindajad, et ühiselt arutada oma päevamuresid ja leida teid kutsemuusikute olukorra parandamiseks. Nagu aruandest selgus, omab Eesti Kutsemuusikute Ühing tervena 352 liiget, mis on üsna tüse arv ja kõneleb küllaltki selget keelt meie spetside kaadri suuruselt. Neist Tallinna osakonna perre kuuluvad 243 muusikut, ülejäänud moodustavad provintsilinnade koosseisu: Tartus 68, Narvas 23 ja Pärnus 18 liiget. Põhikirja kohaselt iga osakond võib saata esinduskoosseisu iga 10-ne liikme kohta ühe esindaja, kõik 35 esindajat olidki kohal või andsid edasi omad volitused kohapäälsetele tegelastele.

„Parlamendi“ tähtsaimaks päevaküsimuseks oli: kuidas korraldada kutsemuusikute majanduslikku kindlustamist. Juba kümneid aastaid kutsemuusikute olukord on jäänud ebamääraseks, see kutseala ei leia säädusandlikku kaitset ja töötingimuste normeerimine enamalt jaolt sõltub juhusest. Niinimetatud vaba elu kutse jätab tegelikult muusikainemise lindprii seisukorda, temal puudub tagatis mustade päevade muretaks veetmiseks. Kultuurtegelaste pensionikassa asutamise viimases küsimuses nüüd võib nentida küll lahendavat pööret, kuid mis endiselt jääb korraldamatuks, see on kutsekaitse. Kohtuasju tohib ajada ainult õigusteadlane, nurgaadvokaat langeb karis-

tuse alla. Tervishoidlikes küsimusis võivad aktiivsed olla vaid eriteadlased, soolapuhujate tegevusele on tõmmatud kriips pääle. Habetki ei tohi ajada igamees, vaid ainult vastavaid tuleproove läbi teinud meister; ainult tema tohib ärisilti välja panna, et kodanikel ei tarvitseks hirmu tunda kõrisõlme saatuse pärast.

Kunsti elus aga iga võhik võib endale reklaami teha ja soola puhuda. Kui ta natukenegi ja kuidagiviisi valitseb instrumenti, hangib ta endale teenistuskoha, jättes professionaalse kunstiniimese leivata. Maiseid asju niiviisi kaitseb jumal ja säädus, kunstiasjul aga lastakse minna nii, kuis dikteerib olukord.

Välismaal tohivad tasu eest esineda ainult kutseühingu liikmekaardi omajad. Julgeks palgalisele kohale asuda mõni kõrvaline isik, võib kutseühing politseivõimu kaasabil silmapilkselt teda kohalt vallandada, teda koguni veel vastutuselegi võtta. Niisugust kutsekaitset tuleks Eestiski teostada, see võimaldaks kutselistele kunstnikele normaalseid tööolusid ja päästaks neid lõbulaste lubamatust vahelesegamisest.

Koosolek leidis, et — seni, kui puudub säädusandlik kaitse, mis reguleeriks kutsemuusikute töötingimusi — kutsemuusikud ise, organiseeringulise distsipliini kaudu, peaksid teostama oma õigustatud positsiooni kasutamist. Sellejuures üsna tugevasti rõhutati, et ei tohiks kaduda konkureeri-

mise moment kutseinimeste enda vahel, mis tagab kutsemuusikute tasapinna kõrgust.

Koosoleku päevakorras seisis veel ühingu kodukorra vastuvõtmine. Põhimõtteliselt pooldati kodukorra printsiipe, lõpliku vastuvõtmisega aga viivitati ning tehti juhatusse ülesandeks kodukorra detailne väljatöötamine.

Suurt elevust tekitas suveorkestrite küsimus. Leiti, et ainsaks loomulikuks asja la-

hendamisviisiks oleks, kui suveorkestrite vormeerimine jäetaks EKÜ juhatusse hooleks.

Juhatusse valiti 11 liiget. Neist Tallinnast 5, Tartust 3, Narvast 2 ja Pärnust 1. Arvestades asjaolu, et kutsemuusikute esinduskogu koos oli esmakordselt, otsustati saata tervitustelegramm Riigivanemale, mille järele lõpetati koosolek, kusjuures koosoleku juhataja soovis äsjaavalitud ühingu juhatussele viljarikast tööd kutsemuusikute üldiseks hüvanguks.

V. L.

Radioteateid

Ringhääling on muusikamaailmas omandanud võrdlemisi suure ja tähtsa koha ning ringhäälingu ülesanded muusika arendamise ja propageerimise alal on üha kasvanud koos ringhäälingu enese järjekindla süvenemise ja täienemisega. Kuna umbes 50% kõigi ringhäälingute saatetava koosseisust moodustab muusikaline osa (nagu selgub ringhäälingu statistilisest andmeist), siis on juba see tõik ise küllalt selgeks tõenduseks, kui võrd suure tähtsuse omab ringhääling muusika alal, ja ka seda, kui palju vajab ringhääling muusikat, et vaheldusrikkalt täita saatetava.

Ka Eesti ringhääling, milline möödunud aasta lõpul pühitses oma 10-aastase tegevuse juubelit, on suurt ja tähtsat osa etendanud eesti muusika arendamisel kui ka tutvustamisel ning üldse muusika propageerimisel. Kui ringhäälingule senini heideti suurel määral ette, et liig vähe on kavas eesti muusikat, siis oli see etteheide omal ajal täiesti õige ja põhjendatud. Kuid sellest oli ka suur kasu: ringhääling, valmismaterjali puudumisel, oli sunnitud ettekandmiseks ise ümber töötama eesti helitöid ja korraldas ka uute helitööde võistlusi, rikastades viimase algatusega eesti üldist muusikaliteratuuri. Sellest nähtub, et ka päle muusika lihtsa propageerimise on Eesti ringhääling otseselt suuresti kaasa aidanud eesti muusika arengule, levikule.

Täiesti selge peaks olema kõigile ka see, et ringhäälinguga ei saa võistelda ükski teine asutus ega ettevõtte, nimelt selle suure võimalusega laialisele ja rohkearvulisele kuulajaskonnale (praegu üle 40.000 raadioabonendi) pakkuda algupärast eesti muusikat, tutvustada maailma muusikaliteratuuri koos vastavate seletustega, kasvatades ja arendades seega raadiokuulajate, s. o. eestlaste muusikalist maitset.

Eriti 1936/1937 hooajal on Eesti ringhäälingus hakatud rohkem rõhku panema tõsise muusika levitamisele ja propageerimisele.

Kava on korraldatud nii, et vähemalt igal nädalal leidub kavas üks sümfoonia- ja üks instrumentaalkontsert, kas siis originaalettekandes või, mis veel hinnatavam — heliplaatidelt, kust on võimalus kuulata selliseid asju, ka selliseid orkestreid ning soliste, keda meil siin Eestis kunagi kuulda ei saaks. Samuti levitatakse ka iga paari-kolme nädala tagant heliplaatidelt mõni ooper — jällegi kuulsuste esituses. Sageli on niisugustele tõsistele muusikasaadetele lisaks huvitavad ja populaarsed seletused ettekantavate palade kohta. Huvitavamate saadetenähtude võib käesolevast hooajast nimetada kahte sarja: „Beethoveni üheksa sümfooniat“, mis levitati enne jõulu 9 nädalat, järjest igal nädalal üks sümfoonia, ja teine samasugune sari pärast jõulu „Čaikovski kuus sümfooniat“. Nende saadetega tutvustas ringhääling oma kuulajaskonda sümfoonilise muusika raudvaraga, jagades sinna juure sõnalisi seletusi sümfooniade ja heliloojate kohta.

Ringhäälingul on oma kindel koht muusikavallas ja tema tähtsust muusika edasi- viimiseks ei saa nüüdsel ajal enam keegi salata. Sellepärast oleks vahest isegi soovitatav, kui Eesti muusikaelu juhtivate asutiste, nagu Eesti Lauljate Liidu ja teiste ning ringhäälingu vahel arendataks rohkem koostööd igasuguste tõsise muusika ürituste puhul.

Allpool on toodud Eesti ringhäälingu tähtsamate saadete loetelu ühe kuu jooksul — kuni 20. aprillini:

24. märtsil — kell 18.50 Čaikovski viiulikontsert D-duur, op. 35 (helipl. — mängib Miša Elman).

25. märtsil — kell 21.45 Mendelssohn'i sümfoonia nr. 3 a-moll, (esitab R. ringhäälingu orkester, juh. R. Kull) ja Beethoven'i klaverikontsert nr. 5 Es-duur (mängib Elsa Avesson).

26. märtsil — kell 19.00 saksa vahetus- kunstnik Irene Schneering esitab Schubert'i sõnaadi A-duur op. posth. (klaver); kell 20.05

Vaateid Muusikamuseumi väljapanekutele.

vaimulikke koorilaule — Kaarli kiriku koorilt; kell 20.35 heliplaatidelt katkeid Richard Wagner'i ooperist „Parsifal“ Hanno Kompuse seletustega.

27. märtsil — kell 20.20 Händel'i oratoor. „Messias“ III osa; kell 22.00 kammermuusikat — Beethoven'i kvartett op. 74, nr. 10 (esitab ringh. kvartett); kell 22.30 sümfooniakontsert heliplaadidelt: kavas Bloch'i Concerto grosso, Mozart'i sonaat nr. 42 (D-duur) (mängib Menuhin), Mozart'i sümfoonia nr. 35 D-duur.

28. märtsil — kell 12.00 helipl. sümfooniakontsert: kavas Franck'i sümfoonil. poeem „Psyche“, Chausson' poeem (Menuhin) ja Dvorak'i sümfoonia nr. 5 („Uuest maailmast“); kell 17.30 eesti koorilaule — Tall. Linna-teenijate Meeskoorilt; kell 18.00 Grieg'i täielise muusikaga tuleb ettekandele kuuldemänguna Ibseni „Peer Gynt“; kell 20.05 Bizet' ooper „Carmen“ heliplaadidelt.

30. märtsil — kell 19.35 eesti klaverimuuksikat — Artur Lemba helitöid — mängib Cecilia Rosin.

31. märtsil — kell 21.50 ringhäälingu orkestri kontsert vene helitöist — juh. F. Nikolai.

1. aprillil — kell 20.55 Beethoven'i sonaat E-duur op. 109 — esitab Hans Höpfel.

2. aprillil — kell 19.00 prantsuse balletimuusikat helipl.; kell 21.40 helindeid vanemaailt vene meistreit (ringh. ork. — juh. R. Kull). Kavas ka Kalinnikov'i sümfoonia nr. 1, g-moll.

4. aprillil — kell 19.30 laulab kuulus läti tenor Kavara; kell 20.05 sümfooniakontsert „Estonia“ kontsertsaalist. Juhatab Valerian Bierdjajev. Caikovski klaverikontserdi b-moll esitab A. Glass-Klass.

5. aprillil — kell 22.35 Glasunov'i viiulikontsert a-moll op. 82 (helipl. — mängib Jaša Heifetz).

6. aprillil — kell 21.50 ringh. ork. kontsert rootsi ja norra helitöist. Juhatab F. Nikolai.

7. aprillil — kell 21.50 Wagner'i helitöid, ringh. ork. kontsert. Juhatab R. Kull. Solist Karl Viitol (bariton).

8. aprillil — kell 21.55 eesti helitööde kontsert. Ringh. ork. Juhatab F. Nikolai.

9. aprillil — kell 20.05 sümfooniakontsert „Estonia“ kontsertsaalist. Juhatab Valerian Bierdjajev.

10. aprillil — kell 18.30 ringh. ork. kontsert. Juh. R. Kull — kavas rahvatantsu rütme.

12. aprillil — kell 22.00 Leedu Euroopa-kontserdi ülekanne Kaunase ringhäälingust (kavas leedu helitöid).

13. aprillil — kell 21.10 läti čellomusiikat — esitab Atis Teichmanis (läti vahetus-kunstnik).

14. aprillil — kell 18.50 Glasunov'i ballett „Aastajad“ (helipl.).

15. aprillil — kell 18.00 Tartini-Kreisler'i viiulisonaat „Kuraditriller“ (helipl. — mängib Menuhin); 20.55 Konstantin Törnpu mälestustund tema 10 a. surmapäeva puhul (16. IV 1927). Kavas koori- ja soololaule ning prof. J. Aaviku kõne.

16. aprillil — kell 21.15 läbilõige Rossini koomilise ooperist „Sevilla habemeajaja“ — kaastegevad: „Estonia“ ooperi solistid ja ringh. orkester, juh. F. Nikolai.

20. aprillil — kell 21.10 saksa „Gebel trio“.

Mitmesugust

XI üldlaulupeo teateid.

XI üldlaulupeo registreerimise tähtaeg oli 1. märtsil s. a. Kuna aga palju koore teatas, et nad ei ole jõudnud seks ajaks oma registreerimislehti ära saata, siis otsustas Liidu juhatus veel lühikest aega koore vastu võtta. Kuid registreerimine ei saa toimuda enam pikemalt, kuna vajaline on asuda koostama eeltööde kavasid, eelproovide punkte jne. kindlate arvude alusel. 20. märtsini oli registreeritud 520 koori 16.240 tegelasega.

Laulupeo muusikaline eeltöö algas 28. veebruaril raadiotunniga, milles esines Tallinna Konservatooriumi segakoor üldjuhi prof. J. Aaviku juhatusel. Kooridele on tehtud teatavaks raadiotundide kava kuui märtsikuu lõpuni. Edasi kujuneb raadiotundide kava järgmiseks:

- 4. aprillil esineb Vanemuise Muusika Osakonna segakoor üldjuhi Juhan Simmi juhatusel, kandes ette: R. Tobias — „Eks teie tea“, ja E. Vörk — „Helise, helise, imal“.
- 11. aprillil esineb Kaitseliidu Kalevi Malevkonna puhkpilliorkester J. Vaksaja juhatusel, kandes ette XI üldlaulupeo puhkpilliorkestrite osa.
- 18. aprillil esineb Konservatooriumi segakoor üldjuhi prof. J. Aaviku juhatusel, kandes ette naiskooriga: J. Aavik — „Koots-kull“ ja E. Oja — „Vares, vaga linnukene“ ning segakooriga: M. Härma — „Tuljak“.
- 25. aprillil esineb Vanemuise Muusika Osakonna segakoor üldjuhi J. Simmi juhatusel, kandes ette: M. Lüdig'i — „Koit“ ja A. Kapi — „Sind armastame, kodumaa“.

Hiljem arvatavasti veel tulevad ettekan- dele üldjuhi V. Nerepi juhata da olevad lau- lud. Praegu härra Nerep viibib välismaa-

reisel ning ei ole teada, millal ta säält saabub.

17. märtsil toimus Lauljate Liidus orga- nisatsioonide ja asutiste vaheline nõupidamine, millest võtsid osa: Haridusministeeriu- mist nõunik J. Jaik, Riikliku Propaganda Talitusest nõunik H. Visnapuu, Tallinna Lin- navalitsusest nõunik J. Kents, Kaitseliidust kapt. A. Truuvere, Eesti Rahva Muuseumist prl. Kurrika ja Lauljate Liidust A. Oinas ja E. Ruber.

Nõupidamine peatus üksikute laulupeoga seoses olevate küsimuste juures, eriti mär- kides asjaolu, et laulupidu peaks toimuma Vabariigi 20-aasta juubelipidustuste ja võidupüha kesksema osana. Peeti vajaliseks kõigi asjaomaste organisatsioonide kaastöö. Kuna kuulu järgi Vabariigi Valitsuses on moodustatud komisjon 1938. a. Võidupüha pidustuste läbiviimiseks, siis otsustati sellele komisjonile esitada sooviavaldusi, milledest tähtsamana märgiti, et kogu pidustuste olu- lisemaks eeltingimuseks on ajakohase peo- platsi olemasolu. Ka rõhutati asjaolu, et spordivõistlused ja muud sportlikud esine- mised ei võiks leida aset laulupeoga samal ajal, kuna see killustaks nii publikut kui tegelasi ja tooks raskusi tegelaste korteri- tesse paigutamises.

Edasi puudutati veel laulupeo rongkäigu elustamise küsimusi ning rõhutati eriti stiili- puhta ja nägusa rahvariide küsimust. Nagu selgus, on Eesti Rahva Muuseumi toimetusel varsti ilmumas rahvariideid käsitlev teos, mida soovitati võtta aluseks rahvariide te- retsemisel ja valmistamisel.

E. Akadeemilise Helikunstnike Seltsi pääkoosolek.

Pühapäeval, 14. skp. pidas Eesti Akadeemiline Helikunstnike Selts, kuhu on koon- dunud peagu kõik meie kaalukaimad heli- kunstnikud, oma aasta-üldkoosolekut.

Seltsi tähtsaimaks ürituseks l. a. jooksul tuleb nimetada võistluse korraldamist lühema kestusega kontsertpalade saamiseks klaveri ja viiuli aladel. Auhinnatud helitöödega oli avalikkusel võimalus tutvuda hiljutisel kontserdil konservatooriumi saalis.

1936. a. alul ilmus müügile „Eesti rahva- viiside antoloogia“ I vihik, mis leidis tähelepanu nii kodumaa kui ka välismaade teadlasilt. Järjekordse väljaandena teostus „Valimik muusika- oskussõnu“, mis on mõeldud peamiselt õiget oskuskleelt fikseeriva eesti ja eestindatud sõnavormide koguna.

Seltsil on valminud täieline kartoteek seni ilmunud eesti muusikaliteatuurist ja kartoteek Tartu ülikooli ning ka teistes raamatukogudes leiduvate muusikaliste raamatute kohta.

EAHS-i tegevuse intensiivsus on avaldu- nud korraldatud kammerkontsertides, kus on järjekindlalt esinenud seltsi alatine keel- pillide kvartett, ja terves reas muusikateaduslikes ja populaarteaduslikes loenguis.

Lõpuks võtab E. Akad. Helikunk. Selts osa oma esindajate kaudu ka Eesti Kultuur- kapitali Helikunsti Sihtkapitali esinduskogu ning valitsuse tööd.

Vastuvõetud EAHS-i 1937. aasta tegevus- kava näeb ette:

1) uue muusikalise võistluse korraldamise lühema kestusega klaveripalade saamiseks, mille järele on meil tungiv vajadus kodu- muusika viljeldamisel ja eriti õppival noor- sool, kuna siiani sel alal on kasutatud pää- miselt võõra päritoluga literatuuri.

2) „Eesti rahva viiside antoloogia“ II vihu väljaandmine, mis käsitleks vana rahvus- likku pilli- ja tantsumuusikat, kuna sel alal materjalid on senini kõige enam kättesaa- damatud.

3) eeltööde tegemine teose „20 aastat eesti muusikat“ väljaandmiseks Vabariigi 20-daks aastapäevaks, mille järele ilmuku igal aastal muusikaline aastaraamat, mis annaks selge pildi ja ülevaate eelmise aasta eesti muusika elust.

4) Eesti muusikalise terminoloogia kor- raldamise jätkamine, mille lõpusihina võiks asuda kauaoodatud muusikaleksikoni koos- tamisele.

5) muusikakirjanduse bibliografeerimise ja katalogiseerimise tööde jätkamine.

6) kammermuusika kontsertide ning muu- sikateaduslike loengute korraldamine.

Uude E. Aka. Hlek. Seltsi juhatusse va- liti üldkoosoleku poolt: hrad R. Päts, prof. J. Paulsen, prof. J. Aavik, A. Vedro ja G. Ernesaks. Muusikateadusliku sektsiooni ju- hatusse valiti: hrad H. Sakaria, A. Krull, A. Vedro ja T. Vettik ning tegevmuusika sektsiooni juhatusse: hrad P. Presnikov, J. Paulsen, F. Holm ja H. Laan.

Eesti Kultuurkapitali Helikunsti Sihtka- pitali esinduskogusse valiti E. Akad. Hei- kunstn. Seltsi esindajateks: hrad R. Päts, prof. A. Kapp, A. Vedro ja G. Ernesaks.

Eduard Knude 60-aastane.

Muusikategelane ja orkestrijuh E. Knude sai 19. märtsil s. a. 60 a. vanaks. Pääle õpingute lõpetamise muusikas on ta olnud kogu eluaeg orkestrijuhiks. Kuni Vene- Jaapani sõjani oli ta vene sõjaväes, hiljem aga Narvas. Sääli oli ta Narva gümnaasiu- mis muusikaõpetajaks, ning ühtlasi juhtis tuletõrjajate ja teiste seltside orkestreid.

Iseseisvuse aegadel on E. Knude olnud 4. rügemendi ja pärast 1. diviisi orkestri- juht. Pääle selle on ta olnud puhkpillikoo- ride üldjuhiks mitmetel maakondlikel laulu- pidudel ja muusikapäevadel; VIII üldlaulu- peol oli E. Knude puhkpillikooride üldju- hiks. Praegu on meie lugupeetud juubilar pensionil.

Soovime juubilarile veel palju helgeid elamusi tema vanaduspäevadel.

Marsside võistlusele saadeti 74 käsikirja.

Äsja lõppes algupäraste marsside võis- t- luse käsikirjade esitamise tähtaeg. Täht- ajaks saabus tervenisti 74 marssi. Zürii, mil- lesse kuulub Lauljate Liidu Puhkpillimuu- sika Sektsiooni juhatus, teiste asutiste esi- ndajaina kol. Siir, härra Kostabi ja A. Nurm, asus juba marsside läbi vaatama. Ekspertina marsside ja neis kasutatud viiside algupära suhtes on palutud härra K. Leichter.

Pikendati „Eesti muusika arenemisloo“ ettetellimisega.

A. Kasemetsa koostatud ja Lauljate Liidu kirjastusel ilmuva teose „Eesti muusika are- nemislugu“ odavahinnalise ettetellimise täht- aega on pikendatud 25. aprillini s. a. Pi- kendamine oli tingitud paljude koolide soo- vil, millised teatasid, et nende raamatu- kogude krediidid on juba kasutatud ära ja raamatu tellimine võib leida aset alles pärast aprillikuud, mil on kinnitatud uus eelarve.

Viulidajad sõitsid Brüssel.

17. märtsil sõitsid Brüsseli Ysaye nime- lele rahvusvahelisele noorte viulidajate võis- t- lusele meie noored viiulikunstnikud V. Alu- mäe, Z. Aumere, E. Liivak ja V. Öu- napuu. Nendega sõitis kaasa prof. A. Lemba, kes on haridusministeeriumi poolt määratud Eesti esindajaks võistluse žüriisse. Võistlejad jõudsid Brüsseli 19. märtsil s. a. Võitlusest võtab osa ka Hubert Aumere,

kes sõitis kohale Londonist, kus ta oli en-
nast täiendamas.

Võistlused kestavad kaks nädalat. Osa-
võtjaid on umbes 100 isikut 20 rahvusest.

50 aastat helilooja Borodin'i surmast.

Nõukogude Liit märgib ära vene geniaal-
se helilooja A. P. Borodin'i 50 aasta surma-
päeva. Surematu ooperi „Vürst Igori“ autor
lahkus elust südamerabanduse tõttu 27.
veebr. 1887. aastal.

Mitte saades spetsiaalset muusikalist har-
idust (ta lõpetas sõja-kirurgilise akadeemia
ja oli sääl hiljem professoriks), Borodin
möödunud sajandi 60-tes aastates omas esi-
mesi kohti vene heliloojate peres. Ta oli
„Võimsa hulga“ (Moguüçaja kuuça“) liik-
meid, milline rühmitus ühendas tolleaja esi-
rindelisi heliloojaid (Balakirev, Mussorgski,
Rimski-Korsakov, Cui). Selle rühma juht-
lauseks oli võitlus rahvusliku ja rahva muu-
sikakunsti eest.

Ooperi „Vürst Igori“ kallal Borodin töö-
tas enam kui 18 aastat, kuni oma elu vii-
maste päevadeni, seda siiski mitte lõpetades.
Ooper lõpetati pärast helilooja surma
tema sõprade, Rimski-Korsakov'i ja Glasu-
nov'i poolt. Selle Borodin'i kahtlematult
parima teose aluseks on üks tähtsam vene
rahvaluuleline mälestis eeposest „Jutustus
Igori polgust“ („Sloovo o polkuu ligoreve“).

Borodin uuris läbi kõik materjalid, mis
kaugemaltki puudutasid ta süžeed. Ta luges
laialdaselt literatuuri „Jutustise“ üle, tundis
suure hulga vene ja mitmesuguste türgi rau-
vaste laule (polovetsi vürstitari Konrakova
ja teiste polovetslaste kujude loomiseks
ooperis), ungari ränduri Hunfalvy kogutud
Kesk-Aasia muusikalisi motiive jne.

Andes muusikale vaid mõned vabad tun-
nid oma seltskondliku ja teadusliku tege-
vuse kõrvalt, Borodin lõi päälle „Vürst Igori“
ka mitu sümfooniat ning rea romansse ja
laule, millised kuuluvad ehtsalt rahvamuu-
sikaliste toodete hulka.

Franz Liszt'i ungarlusest

toob lihiuurimuse József Miklos'i sulest
„Muusikitieto“ veebruarivihik. Selgub vas-
tuvaidlematult, et Liszt end alati ungarlase-
na tunnud ja selleks ka tunnustanud. Tea-

tavate saksa ringide püüded teda teutooniks
tembeldada on vaid — „Ungarile väga mee-
litavad“. Sellega kontrastis seisvat aga sama-
suguste marurahvuslike ringkondade „muu-
sikaline klaperjaht“ Liszt'i vastu 1850. aas-
tal, missugusega liitusid sellised tuusad nagu
Joachim, Brahms, Hiller, Grimm, Lachner,
Reinecke. Miklos'i viimase passuse kohta
tuleb siiski tähendada, et too ajajaht oli si-
hitud enam tolleaegse „tulevikumuusika“,
kui selle kandjate rahvuse vastu. Kuulusid
ju Liszt'i kõrval atakeeritute hulka ka saks-
lane Rich. Wagner ning saksa juut Brendel,
kuna kallaletungijate konservaatoreite eran-
dita kuuluvus saksa tõugu jääb vähemalt
küsitavaks.

Metoodilise ülevaate

tehniliselt keskmise raskusega ja raskevõitu
soome klaverikirjandusest avaldab M. Paa-
vola viimases „Muusikitieto's“. Ligi 50 pala
kümmeakonnalt autorilt on rühmitatud kuu-
de gruppi: 1) gamma- ja vastavad väledus-
palad; 2) murtud kolm- ja nelikõlad; 3) non
legato, stakaato, leggiero-tehnikat; 4) paral-
leelkäigud; 5) polüütmika; 6) repetitsioon-
tehnikat. — (Muide, mainitud ajakiri paistab
silma sisuka ning väga hoolikalt toimetata-
va väljaandena, mida eesti muusikuile võib
soojalt soovitada — tellimishind: 55 Smk.
aastas.)

Saksa propagandaministri

äsjase käsu puhul, millega Saksa arvustuse-
le pannakse päitsed pähe (kui mitte hoopis
ei sunnita vaikimal), tähendatakse prantsu-
se ajakirjanduses: see olnud kooljas, keda
Saksas tapeti, sest ehtne kriitika-arvustus
lakkas sääl olemast juba natside võimule-
tulekuga.

Prantsuslikult sapine arvustus.

Kui Wagner kord ühe oma ooperi eteu-
dusel avaldas meelepaha tundemärke, küsis
talt dirigent: „Maestro, kas nad mängivad
halvasti?“ — „Oh, ei, nad mängivad liiga
hästi, nad mängivad kui solistid, mina aga
tahan, et nad mängiksid kui kisklevad
kassid.“

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PÄTS, J. VAKS.

Väljaandja Eestl. Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 491-82.

**Parim noodivara
segakooridele on
RAHVAKOORID**

2. M. Saar: „Tihasemäng“.
- 3/4. R. Päts: „Tervitus soome hõimudele“.
5. J. Aavik: „Emake“ ja „Igavene mälestus“.
6. J. Jürgenson: „Igatsus“.
M. Saar: „Laulu aeg“.
7. J. Saarniit: „Kõrs kahiseb“.
8. M. Lüdig: „Palvetund looduses“.
- 9/10. M. Saar: „Tulesüütajale“ ja
M. Lüdig: „Põlismetsa järv“.
11. T. Vettik: „Hõiskame kooris“.
12. M. Lüdig: „Kits ja hunt“.
13. J. Aavik: „Postimees“.
14. M. Lüdig: „Õhtul“.
15. M. Saar: „Üle vee“.
16. M. Lüdig: „Naabrikülas“.
17. R. Tobias: „Meil aiaäärne“,
A. Lemba: „Isamaa laul“.
18. M. Lüdig: „Nõmm“,
J. Jürgenson: „Mitte asjata“.
19. M. Lüdig: „Mets“.
20. H. Känd: „Muredemaa“.
21. M. Saar: „Mardipeol“,
G. Ernesaks: „Merele“.
22. T. Vettik: „Pää langend sul
käe na'ale“.
M. Lüdig: „Lehed lang'sid“.
23. E. Oja: „Kangakudumise laul“.
24. E. Tubin: „Igatsus“.
A. Karindi: „Emakene“.
25. J. Aavik: „Tervitus kodule“.
E. Aav: „Nooruseaeg“.
26. T. Vettik: „Krüsanteem“ ja
„Laul sinisilmale“.
27. M. Saar: „Eesti seisab nagu
kalju“ ja „Langenute mälestus-
seks“.
28. A. Vedro: „Kutse jõuluõhtusse“.
29. J. Simm: „Laul kodumaale“.
V. Kapp: „Sa tulid“.
R. Heinmets: „Tänu“.
30. M. Lüdig: „Kui tume veel
kauaks“.
31. E. Kapp: „Peiu laul“.
32. R. Päts: „Jaan läeb jaanitulele“.

Hind ELL liikmeile:

40 eks. ostes à 6 senti, 20 eks. ostes
à 8 senti, 1 eks. ostes à 15 senti.

Mitteliikmeile à 15 senti eks. arvule
vaatamata.

LAULJATE LIIDU kirjastus,
Tallinn, Lai 7. • Telefon 431-82

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8-15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

! Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10
Telefon 428-20.

Hinnaalandus:

J. Aavik: „Meie laul“
(brošeerit.) enne 80 s. nüüd 50 s.

J. Aavik: „Meie laul“
(anded nr. 1-8) enne 19 s. nüüd 6 s.

Pääladu: Eesti Lauljate Liit

SPETSIAAL

LIPUSIIDI-RIIDE

PEALE VÕTAB TELLIMISI
VASTU SCHVEITSI LIPURIID-
DE VABRIKU ESINDUS

A. LAAMANN

TALLINN, V. KARJA 8 TELEFON
436-64

A. Kasemets'a

EESTI MUUSIKA ARENEMISLUGU

*on teos, mis käsitleb eesti muusika arenemisprotsessi muist-
sest ajast tänapäevani tihedas seoses meie rahva üldise kul-
tuurilise, poliitilise ja majandusliku arenemiskäiguga latusas,
populaarteaduslikus stiilis;*

*sisaldab palju väärtuslikke eluloolisi andmeid meie muusika
arenemisele kaasa aidanud elukutseliste ja asjaarmastajate
muusikategelaste kohta;*

*on varustatud rohkete noodinäidetega ja ümmarguselt 150
pildiga, mille hulgas on rida haruldusi;*

*ilmub umbes 450 leheküljelise suurteosena ja trükitakse
heal paberil;*

*on hinnalt kättesaadav igale töisele kultuurisõbrale, eriti
kui kasutatakse ettetellimise soodustusi;*

*ei tohiks puududa ühestki avalikust, kooli- ja organisat-
siooni raamatukogust ning kultuurse ja muusikahuvilise
eestlase lugemislaualt.*

Teose hind vabamüügil on Kr. 6.—

Ettetellim. tunduv hinnaalandus:

Kr. 4.50 — tasudes hinna enne 25. aprilli 1937

*Kr. 5.50 — tasudes poole hinnast (Kr. 2.75) enne
25. aprilli 1937, teise poole (Kr. 2.75)
raamatu kättesaamisel.*

Teos ilmub aprillis või mais 1937. aastal.

KIRJASTUS — EESTI LAULJATE LIIT

Tallinn, Lai tän. 7, tel. 431-82, posti jooksev arve nr. 235

Ettetellimiste
tähtaeg pikendatud